

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ,

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»)

ΕΤΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1954

ΑΡΙΘ. 4

Τοῦ διαιδίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Τ Ο Τ Ρ Ι Ω Δ Ι Ο Ν

Β'.

Κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῆς Τεσσαρακοστῆς τελεῖται ὡς γνωστόν, Τετάρτην καὶ Παρασκευήν, ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων καὶ ἀναγινώσκεται μέρος τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου, τοῦτο δ' ἐπαναλαμβάνεται καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑβδομάδας.

Κατὰ τὴν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων ἀναγινώσκονται αἱ δεήσεις καὶ αἱ εὐχαὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων, αἵτινες μόνον κατὰ τὴν Λειτουργίαν ταύτην τῶν Προηγιασμένων καὶ οὐχὶ κατ' ἄλλην λειτουργίαν πρέπει ν' ἀναγινώσκωνται, μὴ ὑπαρχόντων σημερον κατηχουμένων. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἰδίως κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστήν, ἐγένετο ἡ κατήχησις τῶν μελλόντων νὰ βαπτισθῶσι. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Τεσσαρακοστῆς προσήρχοντο οὗτοι πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῶν γονέων των. Ὁ Ἐπίσκοπος ἐξήταξε λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν, ἐζήτηε δὲ μαρτυρίας περὶ τῶν ξένων, ἐὰν ἐπαρουσιάζοντο καὶ τοιοῦτοι, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ἦσαν ἄξιοι τοῦ Βαπτίσματος.

Καὶ ὅταν ἐδέχετο αὐτοὺς κατέγραφεν εἰς ὠρισμένον κατάλογον. Τὴν ἐπαύριον ἀνεγινώσκοντο ἐπ' αὐτῶν αἱ ἐξορκιστικαὶ εὐχαί, ἐπαναλαμβανόμεναι καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας. Ἡ κατηχητικὴ διδασκαλία παρετίνατο ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, διαρκούσα τρεῖς ὥρας καθ' ἑκάστην, ἡρμηνεύετο ἡ Ἁγία Γραφή, ἐδιδάσκοντο αἱ θεμελιώδεις ἀλήθειαι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξητάζοντο, οὕτως εἰπεῖν, οἱ κατηχούμενοι κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, μεθ' ὃ

«Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ Θεός. Τρεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Τερουσαλήμ, παρακαλέσατε αὐτήν».
(Ἠζ. 40, 1-2)

ἐβαπτίζοντο τὸ Μέγα Σάββατον, διδασκόμενοι τὰ μυστήρια τῆς χριστιανικῆς θρησκείας μετὰ τὸ Βάπτισμα, κατὰ τὰς ὁκτώ μετὰ τὸ Πάσχα ἡμέρας. Συγκινητικὴν ἀνάμνησιν λοιπόν, πρὸς τοὺς ἄλλοις, τῆς περὶ τῶν κατηχομένων πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, ἀπὸ τῆς ὁποίας λείπει ὁ πανηγυρικὸς χαρακτὴρ τῆς Λειτουργίας τῶν ἄλλων ἡμερῶν, διότι τὰ Τίμια Δῶρα εἶναι ἤδη προηγιασμένα καὶ μεταβιβημένα εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου.

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὸ Σάββατον τῆς πρώτης ἐβδομάδος ἄλλην πάλιν ἀνάμνησιν ἡ Ἐκκλησία προβάλλεται ἡμῖν, τὴν τοῦ θαύματος τῶν κολλύβων, τελεσθέντος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου Τήρωνος. Κατὰ τὴν περὶ τούτου παράδοσιν Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, βιάζων τοὺς χριστιανούς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, διέταξε νὰ ραντίσωσι πάντα τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τροφίμα διὰ τοῦ αἵματος τῶν προσενεχθέντων εἰς τὰ εἶδωλα θυμάτων. Ἄλλ' ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ὅστις εἶχε πρὸ ἑνὸς περιπυρῶνος μαρτυρήσει, ἐπεφάνη καθ' ὕπνου εἰς τὸν Πατριάρχην Κ/πόλεως καὶ ὠδήγησεν αὐτὸν νὰ πληροφορήσῃ τοὺς χριστιανούς περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Παραβάτου στηθείσης ἐνέδρας. Εἰς τὴν ἀπορίαν δὲ τοῦ Πατριάρχου πῶς ἠδύνατο νὰ τραπῇ ὁ λαός, ὑπέδειξεν ὁ ἅγιος Θεόδωρος τὴν διὰ κολλύβων διατροφήν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαύματος εἶναι ἀφιερωμένη ἡ ἀκολουθία τοῦ Σαββάτου τῆς πρώτης ἐβδομάδος.

Τὴν πρώτην Κυριακὴν τελεῖται ἡ μεγάλη τῆς Ὁρθοδοξίας πανηγυρις, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων, τὰς ὁποίας καὶ λιτανεύομεν τὴν δευτέραν ἢ μνήμη ἑνὸς τῶν μεγάλων προμάχων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ· τὴν τρίτην ἢ προσκύνησις τοῦ τιμίου Σταυροῦ, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πιστῶν ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς νηστείας. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὑμνογράφοι ἐκόσμησαν τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ὁλοκλήρου τῆς ἐβδομάδος διὰ λαμπρῶν ὕμνων ἀναφερομένων εἰς τὸν Σταυρόν, ἀνάλογα δὲ εἶναι καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀναγνώσματα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐν τοῖς Μοναστηρίοις ἀναγινώσκειται τὸ σύγγραμμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Σιναΐτου τὸ ἐπιγραφόμενον «Κλίμαξ», τὴν τετάρτην Κυριακὴν εορτάζει ἡ Ἐκκλησία τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἄριστον ὑπόδειγμα ἑναρέτου βίου αὐτὸν προβάλλουσα. Κατὰ τὴν πέμπτην ἐβδομάδα ψάλλεται ὁ Μέγας Κανὼν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης καὶ ὁλόκλη-

«Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με...»
(Ἦσ. 61, 1)

ρος ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος. Πρὸς διέγερσιν τῶν ραθύμων καὶ ἁμαρτωλῶν εἰς μετάνοιαν, τὴν πέμπτην Κυριακὴν εορτάζεται ἡ μνήμη τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ἣτις μετὰ βίον ἁμαρτωλὸν ἔζησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ 47 ἔτη μετανουῶσα. Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἐκείνην ψάλλει ἡ Ἐκκλησία «Οὐκ ἔστιν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ ἀσκήσις σὺν ἁγιασμῷ. Ὅθεν οὐδὲ οἱ πλούσιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ὅσοι τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν ἐν χερσὶ πενήτων ἀποτίθενται. Ταῦτα καὶ Δαυὶδ ὁ προφήτης διδάσκει λέγων: «Δίκαιος ἀνὴρ ὁ ἐλεῶν ὄλην τὴν ἡμέραν, ὁ κατατροφῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῷ φωτὶ περιπατῶν, ὃς οὐ μὴ προσκόψῃ. Ταῦτα δὲ πάντα πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν γέγραπται, ὅπως νηστεύοντες χρηστότητα ποιήσωμεν καὶ δώῃ ἡμῖν Κύριος ἀντὶ τῶν ἐπιγείων τὰ ἐπουράνια».

Κατὰ τὴν ἕκτην ἑβδομάδα πάντα τὰ ἱερὰ ἄσματα τοῦ Τριωδίου προαγγέλλουσι τὴν ἐπερχομένην Μεγάλην Ἑβδομάδα τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος. Ἐν ἰδιομέλῳ τῆς Παρασκευῆς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ μέρους τῶν πιστῶν, «Τὴν ψυχωφελῆ πληρώσαντες τεσσαρακοστήν, καὶ τὴν ἁγίαν ἑβδομάδα τοῦ πάθους Σου αἰτοῦμεν κατιδεῖν, φιλάνθρωπε, τοῦ δοξάσαι ἐν αὐτῇ τὰ μεγαλεῖά Σου καὶ τὴν ἄφατον δι' ἡμᾶς οἰκονομίαν Σου». Ὡστε, θεωρεῖται ἤδη διανυθεὶς ὁ ἀγὼν τῆς νηστείας, καθοδηγήσας τοὺς πιστοὺς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, καὶ τὸ μὲν Σάββατον πανηγυρίζεται τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, τὴν δὲ Κυριακὴν ἡ θριαμβευτικὴ τοῦ Κυρίου εἴσοδος εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐπακολουθεῖ ἡ ἕνεκα τῆς ὄλης ἐκτάκτου διὰ τὸν χριστιανισμὸν σημασίας αὐτῆς Μεγάλῃ Ἑβδομάδῃ τῶν Παθῶν μετὰ τῶν κατανυκτικωτάτων ἀκολουθιῶν, δι' ὧν ἐπισφραγίζεται τὸ Τριῳδίον.

Ὅπως εἶπομεν δέ, ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ Τριωδίου ἀπετελέσθη ἐκ τῶν ὕμνων καὶ κανόνων τῆς Μ. Ἑβδομάδος, ἀποτελουμένων ἐκ τριῶν ᾠδῶν εἰς ἃς βραδύτερον καὶ ἕτεροι προσετέθησαν, ὡς προσετέθη καθόλου εἰς τὰς πρώτας τοῦ Τριωδίου βάσεις, πᾶν ὅ,τι σήμερον αὐτὸ συναπαρτίζει. Ἀρχικῶς δὲ τὸ Τριῳδίον, κατὰ τὸν πρῶτον καταρτισμὸν του, ἀπετέλει ἐν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων μετὰ τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἀλλὰ βραδύτερον ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτοῦ, ὡς περιλαμβάνοντος ἴδιον κύκλον ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

[Τέλος]

«...Ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦσαι αἰχμαλώτους ἄφροσιν καὶ τυφλοὺς ἀνάδελφιν».

(Ἦσ. 61, 2)

ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ

Α'.

Ὁ κληρικὸς ἔχει τὸ ὕψιστον καὶ ὠραιότατον ἔργον. Εἶναι διάκονος καὶ ὑπηρετῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ «οἰκονόμος τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων». Εἶναι ὁ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὁ λαμπρὸς καὶ ἀνεκτίμητος ἐργάτης τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους. Ὁ κληρικὸς ἀναδέχεται ἔργον βαρύτατον. Κυρίαν πρόθεσιν ἔχει νὰ σπείρῃ τὸν σπόρον τοῦ θείου λόγου, νὰ διαδώσῃ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ διασκεδάσῃ τὸ σκότος, νὰ καθαιρέσῃ τὴν πλάνην, νὰ ἐκριζώσῃ τὴν δεισιδαιμονίαν, νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἀπιστίαν. Ὁ κληρικὸς λοιπὸν σκοπὸν ἔχει ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς ὁμοίους του τῶν δεσμῶν τῆς ἀμαθείας καὶ ν' ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ· ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν γηίνων καὶ ν' ἀνυψώσῃ ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ ἀγαθόν· νὰ ἐκσπάσῃ ἐκ τοῦ Διαβόλου καὶ νὰ προσαγάγῃ εἰς τὸν Θεόν. Αὐτὸς εἶναι ὁ προστάτης τῶν ἀδικουμένων. Αὐτὸς ὁ ἀπομάστων τὰ δάκρυα τῶν κλαιόντων. Αὐτὸς ὁ ἀνορθῶν τοὺς πεπτωκότας.

Διὰ τοῦτο πρέπει ὁ ἀληθὴς λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας νὰ εἶναι τὸ ζῶν παράδειγμα τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος. Ὡς φωτεινὴ λαμπὰς ὑψοῦται ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς αὐτὸν ἀτενίζουσιν, ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμόν, οἱ πιστοί. Κληρικὸς ψυχρὸς ἢ ἀδιάφορος ἢ φαῦλος εἶναι ἀνάξιος τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως. Βλάπτει τὴν κοινωνίαν. Καταλύει τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ σκανδαλίζει τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν, δι' οὓς «ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν». Ἄς ζωγραφίσωμεν λοιπὸν τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ κληρικοῦ.

Ὁ καλὸς κληρικὸς φρονεῖ τὰ οὐράνια καὶ θεῖα. Διὰ τοῦτο εἶναι φίλος ἐνθερμος τῆς ἱερᾶς προσευχῆς, ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς ὁποίας ἀνέροχεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἡ ἱερὰ προσευχὴ εἶναι ἀνύψωσις τοῦ νοῦ· εἶναι ὁμιλία τις μετὰ τοῦ Ἁγίου Θεοῦ· εἶναι ἡ ζωὴ καὶ δύναμις τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου. Διὰ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς ὀπλίζεται ὁ ἀληθὴς κληρικὸς εἰς τὴν κατορθωσὴν τῶν ἀγίων αὐτοῦ σκοπῶν καὶ προθέσεων. Διὰ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς γίνεται μεγαλόφρων· μεγαλεπήβολος, κατορθωτικὸς καὶ εἰς μεγάλων πραγμάτων ἐπιχειρήσεις. Naί, ἡ προσευχὴ μάλιστα ἐνισχύει καὶ κρατύνει τοὺς ἀληθεῖς ἥρωας, τοὺς μεγάλους εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος οὓς ἐκλέγει μὲν ὁ τοῦ Παντοκράτορος

«...Ἀποστέλλαι τερασσομένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν».
(Ἦσ. 61, 2)

βραχιών ὁ ὑψηλός, ἐγκαρδιώνει δὲ πρὸς τὴν τοῦ ἀγῶνος ἐπιτυχίαν. Ὁ Ὑψιστος «περιζωννύει δύναμιν τοὺς Αὐτὸν ἐπικαλουμένους καὶ τίθησι τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχιόνας αὐτῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἄμωμον, διδάσκων αὐτοὺς διὰ τῆς Αὐτοῦ πανσόφου παιδείας καὶ εἰς τέλος ἀνορθῶν» (Ψαλμ. 13, 31 - 37). Λέγοντες προσευχὴν δὲν ἐννοοῦμεν τὴν καθ' ἕξιν ἀπλὴν καὶ κατὰ συνήθειαν γινομένην, ἀλλὰ τὴν ἐκ βάθους καρδίας μετὰ συγκινήσεως ἐξερχομένην καί, οἷον στήλην πυρίνην, ἀνορθουμένην καὶ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου ἀνυψουμένην. Δὲν ἀναγιώσκει τοὺς ψαλμοὺς ἀπλῶς· αἰσθάνεται ὅ,τι ὁ ποιητὴς τοῦ ψαλμοῦ ἠσθάνετο. Τὸ πνεῦμα τοῦ ψαλμοῦ πνέει καὶ ἐνεργεῖ ἐν αὐτῷ. Οὐδέποτε τὰ χεῖλη λαλοῦσιν, ἡ δὲ καρδία μένει ἄλαλος. Ὁ Ἰ. Αὐγουστῖνος λέγει πού : «τί ὠφελεῖ ὁ κρότος τῶν χειλέων, τῆς καρδίας σιωπῶσης ;»

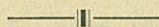
Ὁ ἐνθερμος φίλος τῆς προσευχῆς κληρικὸς καὶ ὁ φρονῶν τὰ οὐράνια εἶναι φίλος τῆς ἡσυχίας. Ὅθεν δὲν περιπατεῖ ἀσκόπως εἰς τὰς ὁδοὺς· δὲν περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· δὲν συχνάζει εἰς τόπους, ὅπου ἀκούονται βωμολοχίαι καὶ ὕβρεις· δὲν ἐπιζητεῖ τὴν συναστροφὴν ἀνθρώπων κοσμικὰ φρονούντων καὶ δμιλούντων. Δὲν ἀνέρχεται τὰ ὑψιρεφῆ μέγαρα ἵνα χαριτολογῇ. Τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μένει μόνος καὶ ὁ ἡσυχος βίος καθιστᾷ τὸν κληρικὸν ἀληθῶς ἅγιον τοῦ Θεοῦ. Ὁρθῶς λέγει ὁ Ἀγ. Ἱερώνυμος «τὸν κληρικὸν ἡ ἐρημία κάμνει καὶ οὐχὶ ἡ ἀγορά». Ὁ ἀληθὴς κληρικὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ. Συναισθάνεται βαθύτατα τὸ μέγα ἔργον τοῦ ὑπουργήματος, οὐδὲ θεωρεῖ αὐτὸ ἀπλῶς ὡς ἔργον βιοποριστικόν. Οἱ ἄνθρωποι ἐξετάζουσι πάντα τὰ τοῦ κληρικοῦ. Καὶ τὴν στάσιν καὶ τὰ βλέμματα καὶ τὸν γέλωτα καὶ εἴ τι ἕτερον. «Ἦδη δὲ καὶ βλέμματος εὐθύνας ὑπέχουσι, λέγει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος, τὰ γὰρ ἀπλῶς παρ' αὐτῶν γινόμενα βασανίζουσιν ἀκριβῶς οἱ πολλοὶ καὶ μέτρον φωνῆς ἐξετάζοντες καὶ διάθεσιν ὄψεως καὶ ποσότητα γέλωτος». Τί ἄρα γε, λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ κληρικοῦ, ὅστις τὸν πλεῖστον χρόνον διέρχεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς τὰ καφενεῖα, ἐνῶ ὀφείλει νὰ ἐργάζεται τὸ ἀγαθὸν ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ του νὰ μελετᾷ τὸν θεῖον νόμον ;

Δὲν ἀγαπᾷ ὁ κληρικὸς τὴν ἡσυχίαν ; Θέλει νὰ ζῇ εἰς τοὺς θορύβους καὶ νὰ ἔχη σχέσεις μετ' ἀνθρώπων ἐμπαιζόντων τὰ θεῖα ἢ ψυχρῶν θρησκευτικῶς ; Θέλει νὰ ἐνδιατριβῇ εἰς οἰκίας, ἐν αἷς ὁ κοινόκοιτος τῶν παθῶν μολύνει τὴν ψυχὴν του ; Ὁ κλη-

«Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας...»
(Ματθ. 9, 35)

ρικός οὗτος εἶναι ἀνάξιος. Ἀνέλαβε τὸ ὕψιστον ἀξίωμα ἢ ἐκ κούφου κενοδοξίας ἢ ἐκ συμφέροντος. Πρὸς τὸν τοιοῦτον κληρικὸν ὁ Θεὸς λέγει διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου· «Οὐαί, τέκνον ἀποστάτα, ἐποίησας βουλὴν οὐ δι' ἐμοῦ, καὶ συνθήκας οὐ διὰ τοῦ ὀνόματός μου προσθήῃαι ἁμαρτίας» (Ἡσ. 30, 1). Ὁ ἀληθὴς κληρικὸς δὲν ἀνήκει εἰς ἑαυτὸν· ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν· ἀνήκει εἰς τὴν κοινωνίαν· ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐντεῦθεν πρέπει νὰ ἐξετάζη καλῶς τὸν χαρακτήρα του ὁ μέλλων νὰ ἱερωθῇ, ἂν δύναται νὰ γίνῃ ἀξίος καὶ ἰκανός· ἄλλως, ἄς ἀποφεύγῃ τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἂν πολλοὶ πολλάκις ἀναγκάζωσιν αὐτόν, διότι εἶναι τὸ δυσχερέστατον καὶ τὸ ἔχον τὰς μεγίστας εὐθύναις ἔργον.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΣΥΝΟΔΙΟΥ)

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

ΕΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ

Πλὴν τῶν μνημονευθεισῶν τριῶν βασικῶν καὶ συνήθων ἁμαριῶν τοῦ παιδιοῦ, συναντῶνται παρ' αὐτῷ καὶ ἕτερα ἁμαρτήματα, εἰς ὧν τὴν σπουδὴν ὀφείλει μετ' ἴσης ἐπιμελείας νὰ ἐγκύψῃ ὁ Πνευματικὸς πατήρ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα δὲν ἐνέχουν τὴν βαρύτητα τῆς κλοπῆς, τοῦ ψεύδους καὶ τῶν σαρκικῶν παρεκτροπῶν, ἀλλ' εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, σχεδὸν ἀναπόφευκτα εἰς κάθε παιδί, δοθείσης τῆς φυσικῆς ἀδυναμίας τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Ἡ ἐναντι ὅμως τῶν ἁμαριῶν τούτων ἀδιαφορία δὲν εἶναι διόλου ἀπίθανον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ, μικρὸν κατὰ μικρόν, βαθυτάτην διείσδυσίν των, ὅποτε ἀξενούμενα ὑπάρχει κίνδυνος νὰ κατακυριεύσουν αὐτῆς καὶ νὰ ἀποτελέσουν μονιμωτέραν κατάστασιν ρυθμίζουσαν τὸν μετέπειτα βίον. Ἐνεκα τούτου προβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ αὐτῆς τῆς κατηγορίας τῶν ἁμαρτημάτων, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν διάγνωσιν καὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν.

α) Ἐμαρτήματα ἐναντι τοῦ Θεοῦ.

α) *Παράλειψις προσευχῆς.* Ἡ πρωϊνὴ καὶ βραδυνὴ προσευχὴ εἶναι διὰ τὸ παιδί, ὡς καὶ διὰ τὸν ὄριμον τὴν ἡλικίαν ἄνθρωπον, οὐ μόνον καθήκον ἱερόν, ἀλλὰ καὶ μέσον πνευματικῆς αὐξήσεως καὶ κρῖκος ἀόρατος, συνδέων τὸ ἐπίγειον πλάσμα

«... Καὶ θεραπέων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ». (Ματθ. 9, 35)

πρὸς τὸν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Αὐτοῦ κτίσαντα τοῦτο οὐράνιον Δημιουργὸν καὶ Πατέρα. Τὸ παιδί ὁμως, καίτοι εὐκόλως ὀδηγεῖται εἰς προσευχήν, καταπεπονημένον τὸ ἐσπέρας ἐκ τῆς ἀενάου κατὰ τὴν ἡμέραν κινήσεως καὶ ἐκ τῶν μαθημάτων του ἐν τῷ σχολείῳ, σπεύδει πρὸς τὴν κλίνην λησμονοῦν τὴν ἐσπερινὴν προσευχήν. Τὴν πρωΐαν λόγῳ τῆς ἡλικίας του ἐπιθυμεῖ νὰ παρατείνῃ τὸν ὕπνον, πρᾶγμα ὅπερ τὸ ἀναγκάζει νὰ ἐγείρεται βραδύτερον τοῦ πρέποντος ἐν σπουδῇ, διὰ νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὸ σχολεῖον. Ἡ σπουδὴ αὕτη τὸ ἀναγκάζει νὰ παραλείπῃ πολλάκις τὴν πρωΐνην προσευχήν. Τὸ συνηθέστερον εἰς τὰ παιδιὰ εἶναι ἡ παράλειψις τῆς πρωΐνης προσευχῆς ἢ τῆς βραδυνῆς.

Ἐκτὸς ὁμως τῶν λόγων τούτων, καὶ οἱ γονεῖς, ὅταν εἶναι θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι ἢ δὲν παροτρύνουν εἰς προσευχήν τὸ τέκνον των ἢ, ὅπερ θλιβερότερον, τὸ ἐμποδίζουν, καὶ συντελοῦν οὕτως εἰς τὴν ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἀπομάκρυνσίν του. Ὁ Πνευματικὸς πατήρ εἰς τὰς Ἐξομολογήσεις τῶν παιδιῶν καλῶς θὰ πράξῃ, ἐὰν ἐρωτήσῃ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς παραλείψεως τῆς προσευχῆς, καὶ μάλιστα νὰ ἐξακριβώσῃ τεχνήντως τὸν βαθμὸν τῆς ἐνοχῆς τῶν γονέων, οὐ μόνον διὰ νὰ συμβουλεύσῃ καταλλήλως τὸ ἐξομολογούμενον μικρὸν πνευματικὸν του τέκνον, ἀλλ' ἵνα, εὐκαιρίας δοθείσης, συστήσῃ καὶ εἰς τοὺς γονεῖς τὰ δέοντα.

β) *Παράλειψις ἐκκλησιασμοῦ.* Καὶ διὰ τὴν παράλειψιν ταύτην οἱ αὐτοὶ ὡς ἄνω λόγοι συντρέχουν. Πόσον ὁμως εἶναι ὠφέλιμος, διὰ τὴν ὅλην τοῦ παιδιοῦ ἐξέλιξιν, ὁ ἐκκλησιασμός καὶ ἡ μετὰ στοργικῶν ἱερέων συναναστροφὴ τῶν παιδιῶν, μόλις εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν. Βαθέως ἐγκεχαραγμένη εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ τῶν μεγάλων ἀκόμη, παραμένει ἡ ἐντύπωσις, ἣν τοῖς προὔξενῃσεν ἡ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπηρεσία των ἐν τῷ ἱερῷ βήματι, ἐνθα ἐνδεδυμένοι τὴν γνωστὴν στολὴν διηκόνουν εἰς τὰς ἱερὰς τελετουργίας. Αἱ ἐντυπώσεις αὗται, κτώμεναι κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἐπηρεάζουν πολλὰς ἐνεργείας καὶ σκέψεις τοῦ μετέπειτα βίου. Πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ὀφείλομεν τὴν πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἀγάπην μας, χάριν τῆς ὁποίας περιεβλήθημεν τὸ ἅγιον σχῆμα τοῦ Κληρικοῦ, εἰς τὴν κατὰ τὴν παιδικὴν μας ἡλικίαν ἀνελλιπῇ φοίτησιν εἰς τὸν Ναόν. Ὅπόση λοιπὸν σημασία ὀφείλεται ἐκ μέρους τῆς πνευματικοῦ Πατρὸς εἰς τὴν παράλειψιν τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν.

« Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. »
(Μαθ. 9, 36)

γ) *Βλασφημία*. Τὸ ἁμάρτημα τοῦτο γίνεται ἀπὸ τὸ παιδί χωρὶς συναίσθησιν τῆς σημασίας του ἢ τῆς βαρύτητός του, ἐξ ἀπλῆς μιμήσεως τῶν μεγαλυτέρων ἢ τῶν γονέων του. Ἰδίως εἰς μέρη, ἔνθα ἡ βλασφημία εἶναι δυστυχῶς λιαν διαδεδομένη, τὸ παιδί ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι ἡ ἀκοή του ἤθελε συλλάβει. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐλαττώνει τοὺς κινδύνους νὰ ἀποβῆ βραδύτερον ἐν συναισθήσει βλάσφημος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἰδιαιτέρα προσπάθεια ἀπαιτεῖται ἐκ μέρους τοῦ Ἐξομολόγου διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τῆς ἀπαισίας αὐτῆς συνηθείας.

Β'. Ἀμαρτήματα κατὰ τοῦ πλησίον.

α) *Ἐναντι τῶν γονέων*. Σύννηθες μὲν ἁμάρτημα τῶν παιδιῶν ἔναντι τῶν γονέων τῶν εἶναι ἢ πρὸς αὐτοὺς ἀπειθεία, δὲν εἶναι ὅμως καὶ μικρᾶς σημασίας. Ἐπιμελῶς ἐξεταζομένη, ἀποκαλύπτει τὸν κεκρυμμένον τοῦ παιδιοῦ χαρακτήρα καὶ τὰς ψυχικὰς του τάσεις. Πολλὰ δύνανται νὰ εἶναι τὰ ἐλατήρια τοῦ ἁμαρτήματος τούτου. Ἄλλοτε ἡ ὀργή, ἄλλοτε, ὅπερ τὸ χεῖριστον, βαθυτέρα ψυχικὴ κακία, ὠθοῦν εἰς ἀπειθειαν πρὸς τοὺς γονεῖς. Τὰ αἷτια ταῦτα διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐρευνηθοῦν ἐπιμελῶς, διότι μόνον οὕτως ἡ διάγνωσις θὰ ἀποβῆ ἀσφαλής, ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος θὰ ἐξευρεθῆ εὐχερέστερον καὶ ἡ ἐκρίζωσις τοῦ ἁμαρτήματος θὰ εἶναι βεβαιότερα.

β) *Ἐναντι τῶν ὁμιλήκων*. «Ὁ Ἐξομολόγος, ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ παρακολουθήσῃ μὲ προσεκτικὸν βλέμμα τοὺς μικροὺς ἐξομολογουμένους εἰς τὰ παιχνίδια των, θὰ ἐξηκριβῶνε πολὺ περισσότερα διὰ τὸν χαρακτήρα των, παρὰ εἰς ὅλας τὰς ἐξομολογήσεις του» λέγει ὁ Τίμον-Δαβὶδ. Οἱ ζηλότυποι, οἱ εὐαίσθητοι, οἱ πείσμονες, οἱ τυραννικοί, οἱ ἐγωῖσταί, οἱ περιδεεῖς κ.λ.π. ἐξακριβώνονται εἰς τὸ παιχνίδι. Ἡ τοιαύτη ὅμως εἰς τὸ παιχνίδι παρακολούθησις τοῦ παιδιοῦ ὑπὸ τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος, διότι δὲν διαθέτει τὸν χρόνον, διὰ τοιαύτην ἀπασχόλησιν. Κατὰ τὴν ὥραν μόνον τῆς Ἐξομολογήσεως ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐρευνήσῃ δι' ἐρωτήσεων καὶ νὰ διακριβώσῃ τὰς μετὰ τῶν ὁμηλικῶν σχέσεις τοῦ μικροῦ ἐξομολογουμένου. Τὸ παιδί ἐρωτώμενον ἐπιρρίπτει συνήθως τὴν εὐθύνην διὰ τοὺς μετὰ τῶν φίλων του διαπληκτισμοὺς εἰς ὄμους ἄλλων. Ἡ καλωσύνη καὶ ἡ στοργικὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ἐξομο-

«Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι...»
(Ματθ. 9, 37)

λόγου θὰ ἀναπτυχθῆ τότε εἰς ὄλην τῆς τὴν ἔκτασιν, διὰ νὰ ἐπιτύχη πλήρη εἰλικρίνειαν καὶ νὰ διαγνώσῃ οὕτω τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τοῦ παιδιοῦ, διὰ νὰ προέλθῃ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς καταλλήλους θεραπευτικὰς ἐνεργείας καὶ συμβουλὰς. Ἀναλόγως τοῦ χαρακτήρος τοῦ παιδιοῦ, θὰ στρέψῃ τὰ βέλη κατὰ τοῦ ἁμαρτήματος. Παιδιὰ ἐγωϊστικοῦ χαρακτήρος ζημιοῦνται ἀπὸ ἀποτόμους καὶ προσβλητικὰς συμβουλὰς. Ἀντιθέτως δουλοπρεπεῖς καὶ οὐτιδανοὶ τύποι ἀρέσκονται εἰς ἐξευτιλισμούς, τοὺς ὁποίους, ὡς εἶναι εὐνόητον, οὐδὲ νὰ διανοηθῆ ἐπιτρέπεται ὁ Πνευματικὸς πατὴρ ὡς μέσα θεραπείας. Εἰς τοὺς ἐγωϊστὰς θὰ συστήσῃ μετριοπάθειαν καὶ ταπεινώσιν. Εἰς τοὺς δειλοὺς θάρρος καὶ αὐτοπεποίθησιν. Εἰς τοὺς δουλοπρεπεῖς ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀνδρισμὸν κ.ο.κ.

γ) Ἐναντι τῶν διδασκάλων. Τὰ παιδικὰ πρὸς τοὺς διδασκάλους ἁμαρτήματα δὲν εἶναι ἄλλα ἀπὸ τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς μνημονευθέντα ἁμαρτήματα ἀπειθείας καὶ ἀνυπακοῆς. Ἀληθὲς εἶναι, ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ διδασκάλου προκαλεῖ περισσότερον σεβασμὸν ἢ τὸ πρόσωπον τῶν γονέων, διότι τοῦτο εἶναι ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ παιδί. Ὁ σεβασμὸς οὗτος ἔχει καὶ τὸν φόβον ὡς γενεσιουργὸν αἰτίαν. Ἰδίως τὰ παιδιὰ ἀντιπαθοῦν τοὺς εὐσυνειδήτους καὶ ἀφωσιωμένους εἰς τὸ ἔργον τῶν διδασκάλους, οἵτινες τοῖς ἐπιβάλλουν ὑποχρεώσεις περισσοτέρας. Εἶναι ὅμως προφανές, ὅτι τὸ συναίσθημα τοῦ φόβου εἶναι ἀντιπαθὲς εἰς τὸ παιδί, καὶ διὰ τοῦτο καταβάλλει προσπάθειαν νὰ ἀντιδράσῃ κατ' αὐτοῦ. Ἡ ἀντίδρασις αὕτη ἐκδηλοῦται ἄλλοτε μὲν ὡς φανερά, ἄλλοτε δὲ ὡς κεκρυμμένη ἀπειθία πρὸς ὃ, τι συμβουλεύει ὁ διδάσκαλος. Τοιαύτη ὅμως συμπεριφορὰ ἐγκλείει σοβαρωτάτους κινδύνους διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν καθόλου ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ παιδιοῦ. Ὁ Ἐξομολόγος ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ ἐνεργήσῃ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμονῆς καὶ μεθοδικῶς, διὰ νὰ πείσῃ τὸ παιδί, ὅτι ἡ πρὸς τοὺς διδασκάλους του ἀπειθία δύνανται νὰ τὸ ὀδηγήσῃ εἰς καταστροφὴν.

δ) Ἐναντι ἐαυτῶν. Τὸ κυριώτερον ἁμάρτημα τῆς κατηγορίας ταύτης εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τοῦ ἐγὼ καὶ ἡ θεραπεία τῶν αἰσθήσεων. Εἰς τὸ ἁμάρτημα τοῦτο εἶναι ἐπιρροεπῆ πάντα σχεδὸν τὰ παιδιὰ τῶν πόλεων, καὶ ἰδιαίτατα τὰ τυγχάνοντα ὑπερβολικῶν περιποιήσεων. Τὰ μονογενῆ εἶναι σπάνιον νὰ εὐρεθοῦν ἀπληλαγμένα αἰσθησιακῆς ζωῆς. Δυστυχῆ διὰ τοῦτο, ἀποβαίνουν ταῦτα, ἐὰν δὲν ἐπισημανθῆ ἐγκαίρως ὁ κίνδυνος καὶ δὲν λη-

«... Δεῦρθε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ».

(Ματθ. 9, 38)

φθοῦν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν θεραπείαν μέτρα ἐκ μέρους πάντων τῶν ἐχόντων ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν σαρκικῶν καὶ τῶν πνευματικῶν πατέρων. Ζωὴν μαλθακὴν διάγοντα κατὰ τὴν παιδικὴν τῶν ἡλικίαν δὲν θὰ εἶναι κατὰ τὴν ὄριμον ἡλικίαν ἕτοιμα νὰ ἀτενίσουν τὰς στερήσεις καὶ τὰς ἀντιξοότητας τῆς ζωῆς, αἵτινες εἶναι, δυστυχῶς, τόσον πυκναὶ καθ' ὅλην τοῦ βίου τὴν διαδρομὴν.

Ἡ μαλθακὴ αὕτη ζωὴ δημιουργεῖ διὰ τὸν Ἐξομολόγον δυσεπίλυτα ἀληθῶς προβλήματα, διότι πᾶσα ἐνέργειά του πρὸς θεραπείαν τοῦ αἰσθησιακοῦ βίου τοῦ παιδιοῦ προσκρούει εἰς τὸν τρόπον τῆς ὅλης ζωῆς του, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἀνατραπῇ. Ὁ ἀθλητισμὸς καὶ τὰ μὴ ἐγκλείοντα ἠθικὸς κινδύνους σπῶρ εἶναι ἄριστα κατὰ τῆς αἰσθησιακῆς ζωῆς ἀντίδοτα, ἅτινα δύναται ὁ Ἐξομολόγος νὰ συστήσῃ εἰς τὸν μικρὸν ἔξομολογούμενον. Τῶν γονέων ὅμως ἡ καθοδήγησις καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εἶναι τὸ τελεσφορώτερον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δυνηθῇ ὁ Πνευματικὸς πατὴρ νὰ προφυλάξῃ τὸ παιδί ἀπὸ τοὺς σοβαροὺς κινδύνους τοιαύτης ζωῆς καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις ἐπιτυχίας εἰς τὸν μετέπειτα βίον.

Ἄρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΧΑΛΟΦΤΗΣ

— II —

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

Διὰ νὰ ἔχῃς τὸ δικαίωμα νὰ ἐλέγξῃς νέους, νέας, μεσήλικας καὶ πρεσβύτας καὶ γενικῶς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἄλλου, πρέπει πρῶτον νὰ εἶναι ἄμεμπτος ἡ ἰδική σου οἰκογένεια. Διότι μὲ ποῖον δικαίωμα θὰ ἐλέγξῃς, ὅταν εἶσαι ἐλεγχόμενος; Μὲ ποῖον δικαίωμα θὰ ἐπιτιμήσῃς, ἀφοῦ εἶσαι ἐπιτιμώμενος; Πῶς θὰ ἐλέγξῃς τὸ παιδί τοῦ ἐνορίτου σου, ἀφοῦ τὸ παιδί σου ξεφαντώνει, ὑβρίζει, ἀσχημονεῖ καὶ ἀσωτεύει; Πῶς θὰ συμβουλεύσῃς τὴν κόρην τοῦ ἐνορίτου σου, ἀφοῦ ἡ κόρη σου, ἂν δὲν εἶναι πρώτη, ἔπεται δευτέρα, εἰς κάθε τι, πού μᾶς φέρνει ὁ ψευδὴς πολιτισμὸς τῆς λεγομένης Ἑσπερίας;

Γίνου δυνατός, διῶξε πρῶτα κάθε μῶμον ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν σου, καὶ ἔπειτα θὰ ἔχῃς τὸ δικαίωμα νὰ ἐλέγξῃς καὶ νὰ ἐπιτιμήσῃς τὰς οἰκογενεῖας τῶν ἄλλων. Ὁ Κύριος μᾶς εἶπε καθαρά: «Ἐκβάλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ

«Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ».

(Λουκ. 6, 12)

τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου» (Ματθ. 7, 5).

Ἡ οἰκογένειά σου πρέπει νὰ προσέχη. Νὰ προσέχη δι' ἐσέ, τὸν πατέρα-ιερέα, ὅλως ἰδιαιτέρως. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι δὲν τῆς ἀνήκεις ὀλοκληρωτικά. Ἀνήκεις περισσότερο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐνορίαν καὶ ὀλιγώτερον εἰς αὐτήν. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα, οὔτε νὰ ὀμιλοῦν, οὔτε νὰ συμπεριφέρονται ὅπως ὁ κάθε κοινὸς ἐνορίτης. Πόσον θὰ τοὺς κακοφανῇ, ὅταν ἕνας ἐνορίτης δείξῃ ἀπρέπειαν καὶ ἀσέβειαν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς των! Ἀλλὰ καὶ πόσον θὰ κακοφανῇ εἰς τὸν ἐνορίτην, ὅταν ἀκούσῃ τὴν σύζυγον τοῦ ἱερέως ἢ τὰ παπαδόπουλα, νὰ αὐθαδιάζουσιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως του! Καὶ ἂν ἡ οἰκογένειά σου δὲν θέλῃ νὰ τὸ ἐννοήσῃ, σὺ, ὁ ἱερεὺς-πατήρ πρέπει μὲ κάθε μέσον νὰ τοὺς πείσῃ νὰ τὸ δεχθοῦν. Πρέπει νὰ κατανοήσουν πόσον λεπτὴ εἶναι ἡ θέσις τοῦ πατρὸς των καί, σύμφωνα μὲ αὐτήν, νὰ κατευθύνουν τὰ βήματά των.

Ἐπίσης, ἡ οἰκογένεια τοῦ ἱερέως εἰς τὸ χωρίον πρέπει νὰ εἶναι πρόσχαρη. Πρέπει εἰς ὅλων, μικρῶν καὶ μεγάλων τὰ χεῖλη, νὰ ἀνθίξῃ τὸ χαμόγελο, ὄχι ψεύτικο, ὄχι προσποιητόν, ἀλλὰ ἀληθινόν καὶ πηγαῖον. Δὲν ἐννοεῖται οἰκογένεια λευϊτικὴ μὲ πρόσωπα στυγνὰ καὶ σκυθρωπά. Ὅποιοσδήποτε μπῆ στὸ πτωχικὸν τοῦ ἱερέως πρέπει νὰ εὔρη χαράν. Ἡ χαρὰ θὰ ἀναπληρώσῃ τὰ ἑλλείποντα. «Ἡ χαρούμενη καὶ καλόκαρδη ὑποδοχὴ χορταίνει τὸν μουσαφίρη», λέγει μία παροιμία. Ἄλλοιμονον ἂν ὁ ἐπισκέπτης ἀντικρύσῃ πρόσωπα σκυθρωπά! Στενοχώρια καὶ λύπη δὲν χωρεῖ ἐκεῖ, διότι εἶναι δείγματα ὀλιγοπιστίας.

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ φαίνεται χαρούμενη, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι. Διότι καμμίαν ἀξίαν δὲν ἔχει, καὶ εἶναι μεγάλη ὑποκρισία, ἂν ὑποδέχονται τὸν ξένον μὲ χαράν, καὶ εἰς τὸ μαγειρεῖον διαπληκτίζονται καὶ ὑβρίζονται, διότι πρόκειται νὰ τὸν περιποιηθοῦν. «Πρέπει ἡ γυναῖκα τοῦ Καίσαρος νὰ μὴν εἶναι μόνον τιμία, ἀλλὰ καὶ νὰ φαίνεται τιμία».

α'.

Ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως.

Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἡ περισσότερο βεβαρυνμένη εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως. Πολλὰ ἔχει νὰ κερδίσῃ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ μίαν προσεκτικὴν σύζυγον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἔχει νὰ ζη-

«Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε...»

(Λουκ. 6, 13)

μιωθῆ ἀπὸ μίαν σύζυγον ἀστάτου χαρακτῆρος. Ἱερεῖς καθ' ὅλα ἄξιοι τοῦ ὑπουργήματός των, εὐσεβεῖς, σώφρονες, ἀνεπίληπτοι, ἔπασαν μὲ πάταγον, λόγῳ τῶν ἀστοχιῶν τῆς συζύγου των.

Ὁ ἱερεὺς δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν σύζυγόν του ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὸ ἔργον του, ἐφ' ὅσον γνωρίζει, ὅτι, ἔξ ἰδιουσυγκρασίας, εἴτε ἔξ ἐγωϊσμοῦ, εἴτε καὶ ἐκ περιεργείας, θέλει νὰ ρίπτῃ παντοῦ «ἀλάτι». Ἄς παραδειγματισθῆ ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦ ἀδυνάτου χαρακτῆρος Ἀχαάβ, τὸν ὁποῖον οὐδὲ στιγμὴν δὲν ἄφισεν ἢ γυναικα τοῦ Ἰεζάβελ νὰ σκεφθῆ τὰς ὑποχρεώσεις, πὺν εἶπεν ἀναλάβει ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ του. Ἀλλὰ μὲ τὸν ἐγωϊσμόν της, καὶ τὸ πείσμα της, τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἕως ὅτου «ἔξέλειξαν αἱ ὕες καὶ οἱ κύνες τὸ αἷμα αὐτοῦ, καὶ αἱ πόρνοι ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ». (Γ' Βασιλ., 22, 38).

Πολλάκις ἡ πρεσβυτέρα ἐπεμβαίνει διὰ νὰ διορθώσῃ τὸν ἱερέα σύζυγόν της, διότι νομίζει ὅτι οὗτος ἀδικεῖται ἢ ὅτι δὲν ἐξεφράσθη ὅσον ἔπρεπεν ἐντόνως, καὶ μάλιστα ἐμπρὸς εἰς ξένους, χωρὶς νὰ σκεφθῆ, ὅτι μὲ αὐτὸ πὺν κάμνει προσβάλλει τὸν ἱερέα, καὶ εἶναι ὡσὰν νὰ ζητῆ νὰ χειρισθῆ αὐτὴ τὸ θέμα, ἀφοῦ ὁ «παπᾶς της τὰ θαλάσσωσε». Πολλάκις ἡ ἄλλοπρόσαλλος διαγωγὴ της ἔγινε αἰτία νὰ χάσῃ ὁ ἱερεὺς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐνοριτῶν του. Πολλάκις ἀπὸ ἀκριτομυθίας τῆς πρεσβυτέρας ἐκινδύνευσεν ἢ θέσις τοῦ ἱερέως. Πολλάκις ἡ λάλος γλῶσσά της κατέστρεψεν ἔργον θεάρεστον τοῦ ἱερέως. «Ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶ πρεσβυτέρου, γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ», λέγει ὁ σοφὸς Σειραχ (25, 20). Καὶ ἀντὶ ὁ ἱερεὺς, ὡς ἄλλος Ἰώβ, νὰ τῆς εἶπῃ «ὡσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας», κάθεται καὶ λέγει «μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα» τὰ ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀνὰ τὴν ἐνορίαν του, ἀφοῦ γνωρίζει, ὅτι ἡ σύζυγός του, δὲν εἶναι εὐκολον νὰ κρατήσῃ μυστικόν.

Βέβαια, δὲν ὀμιλῶ δι' ὅλας τὰς πρεσβυτέρας, ἀλλὰ διὰ τὰς ὀλίγας ἐκεῖνας, πὺν εὐτυχῶς, δὲν ὑπάρχουν παντοῦ. Αὐτὸ εἶναι εὐτύχημα καὶ χαρὰ δι' ὅλους μας. Γεγονὸς ὅμως εἶναι, ὅτι ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ προσέχῃ. Εἰς οἰανδήποτε ψυχικὴν κατάστασιν καὶ ἂν εὐρίσκειται, δὲν πρέπει νὰ παρασύρεται εἰς ἀστοχίας, πὺν θὰ τὸν κάμουν νὰ μετανόησῃ.

Ἐπειτα ἄς μὴ λησμονήσῃ ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως ὅτι ἡ ἐν γένει διαγωγὴ της παρακολουθεῖται ἀπὸ τὰς ἄλλας γυναῖκας τοῦ

<Καὶ ἐποίησε δῶδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν...>
(Μάρκ. 3, 14)

χωρίου. Τὸ πῶς ἐνδύεται, πῶς φέρεται, πῶς τρώγει καὶ κοιμάται, ἄς μὴ νομίση ὅτι εἶναι ὑπόθεσις τῆς ἀτομικῆς. Αὐτὰ εἶναι ζητήματα, πού ἀποσχολοῦν πολλοὺς γυναικίους ἐγκεφάλους εἰς τὸ χωρίον, καὶ δαπανῶνται ἑκατομμύρια ἐγκεφαλικά κύτταρα διὰ τὴν παρακολούθησιν των. Εἶναι αὐτὸ πού λέγουν εἰς τὸ χωρίον : «Κι ἡ παπαδιά ἀκόμη δὲν γλυτώνει!»

Ἄλλὰ καὶ ὅταν δὲν ἐκκλησιάζεται, ὅταν δὲν παρακολουθῇ κηρύγματα καὶ ὁμιλίαι, ὅταν στέκει μακρὰ ἀπὸ τὰς ἀγαθοεργίας, τί θέλετε νὰ εἰποῦν αἱ ἄλλαι γυναῖκες; Ὅταν βγαίνη εἰς τὴν γειτονιά, καὶ ἀντὶ ἄλλης συζητήσεως ἀρχίζει τὰ παινέματα ἢ τὴν κλάψα, τί θὰ κάμουν αἱ ἄλλαι; Μόλις θὰ φύγη, θὰ ἀρχίσῃ τὸ κουτσομπολιὸ εἰς βάρος τῆς, καὶ τὰ ὅσα εἶπε θὰ κάμουν τὸν γῦρον τοῦ χωρίου, μὲ σοβαρὰς προσθήκας βέβαια, καὶ τότε.. Ἄλλοιμονον!

Οἱ ἐνδεεῖς καὶ οἱ πάσχοντες, πού τρέχουν εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἱερέως νὰ εὔρουν κᾶτι, θὰ ἀπογοητευθοῦν ὅταν ἀντικρύσουν τὸ πρόσωπον τῆς πρεσβυτέρας στυγνὸν καὶ συνωφρωμένον. Εἶναι ἀκατανόητον νὰ φεύγουν μὲ ἄδεια χέρια ἢ χωρὶς νὰ ἀκούσουν ἓνα λόγον συμπόνειας, διότι ἡ «παπαδιά ἦταν στὰ μπουρίνια τῆς». Ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως πρέπει νὰ αἰσθάνεται, ὅτι ἔχει καὶ αὐτὴ ἀποστολὴν εἰς τὸν κόσμον καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμη νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ συντρόφου τῆς ζωῆς τῆς ἱερέως.

Εὐτυχῆς ὁ ἱερεὺς, πού συνέδεσε τὴν ζωὴν του μὲ μίαν καλὴν σύντροφον· ὁ Ἀρίστιππος λέγει : «Σεμνῆς γυναικὸς καὶ ἀγαθῆς ὅταν τύχης, τὸν βίον ἄλυπον διατελέσεις». Εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς του, θὰ τοῦ παραστέκῃ διὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ, εἰς τὴν κούρασιν θὰ τὸν ἀναπαύῃ, εἰς τὰς δυσκολίας θὰ τὸν στηρίξῃ. Τὰς ὑλικὰς φροντίδας τοῦ σπιτιοῦ θὰ τὰς ἀναλάβῃ ἐκείνη, ὥστε ἀπερίσπαστος ὁ ἱερεὺς θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἔργον του. Αὐτὴ θὰ ἀναλάβῃ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν παιδιῶν τῆς· καὶ τῶν ξένων ἀκόμη. Μὲ τὸν καλὸν τῆς τρόπον, μὲ τὴν γλυκείαν τῆς ὁμιλίαν, μὲ τὴν ἡρεμὴν φυσιογνωμίαν τῆς, θὰ ἐπιβάλλεται εἰς ὅλους. Ὁ Σολομών, εἰς τὰς «Παροιμίας» του λέγει : «Γυνὴ ἀνδρεία, στέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὥσπερ δὲ ἐν ξύλῳ σκώληξ, οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνὴ κακοποιός» (Παροιμ. 12,4).

Ὅπως διὰ τὸν ἱερέα δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν ὄραι ἀργίας, τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν σύζυγόν του. Γνωρίζει τοὺς πάσχοντας,

«... Καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια».

(Μάρκ. 3, 15)

γνωρίζει τοὺς ἀδυνάτους, γνωρίζει τοὺς δυστυχεῖς· θὰ τρέξη πλησίον των, εἶναι βοηθὸς καὶ συνεργὸς τοῦ ἱερέως συζύγου της, θὰ παραμυθήσῃ, θὰ ἐνθαρρύνῃ, θὰ βοηθήσῃ. Πόσον ὠραῖον τὸ ἔργον της! Πόσον θὰ τὴν ἐξυψώσῃ εἰς τὰ μάτια τῶν ἑνοριτῶν! Θὰ γίνῃ ἢ γυναικίκα ἢ ζηλευτή, ποὺ θὰ ἀκολουθοῦν κατὰ πόδας ὅλοι οἱ εἰς ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα. «Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ» λέγει ὁ σοφὸς Σειράχ «καὶ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος» (26, 1). Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ θὰ βασιλεύῃ εἰς τὸν οἶκόν των καὶ δι' αὐτῆς θὰ διασκορπισθῇ καὶ εἰς ὅλον τὸ χωρίον. Τὸ παράδειγμά της θὰ γίνῃ λαμπρὸν φῶς, ποὺ γύρω θὰ κινοῦνται καὶ αἱ ὑπόλοιποι γυναῖκες. Καὶ πάλιν ὁ Σολομὸν, μᾶς λέγει: «Σοφαὶ γυναῖκες ὠκοδόμησαν οἴκους, ἢ δὲ ἄφρων κατέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς». (Παροιμ. 14,1).

β'.

Τὰ τέκνα τοῦ ἱερέως.

Ἄλλ' ὑποδείξεις καὶ ἔλεγχον ὀφείλει ὁ ἱερεὺς νὰ κάμῃ καὶ εἰς τὰ παιδιά του. Ὁ Δημόκριτος λέγει: «Πατὴρὸς σωφροσύνη, μέγιστον τέκνοις παράδειγμα». Τὰ παπαδόπουλα πρέπει νὰ καταλάβουν, ὅτι παρακολουθοῦνται εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς των. Εἶναι τὰ παιδιά τοῦ ἱερέως καὶ πρέπει νὰ βαδίζουν μὲ φρονιμάδα περισσήν. Ἔχουν ἀπαιτήσεις ἀπ' αὐτὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ κοινωνία.

Δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀσχημονοῦν, νὰ ὑβρίζουν, νὰ γυρίζουν τὴν νύκτα εἰς τὰ σοκάκια τραγουδώντας, «τροβαδοῦροι» τῆς κακῆς ὥρας. Μὲ τὴν διαγωγήν των αὐτὴν πλουτίζουν τὴν φαρέτραν τῶν ἱεροκατηγόρων, διὰ νὰ βάλουν ἔπειτα κατὰ τοῦ πατρὸς των καὶ γενικὰ κατὰ τοῦ Κλήρου μὲ τὰ φαρμακερά των βέλη. Ὁ σοφὸς Σολομὸν φωνάζει «Υἱέ, εἰς ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ ἀπέλθῃς, μηδὲ ζηλώσης ὁδοὺς παρανόμων».

Ποτὲ ὁ ἱερεὺς-πατὴρ δὲν πρέπει νὰ ἀφίνη νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὴν ἀπειρον καὶ ὀρμητικὴν καρδίαν τῶν παιδιῶν του. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰς ὑποθέσεις του, οὔτε νὰ τοὺς ἀναθέτῃ χειρισμοὺς ἐκκλ. ζητημάτων, ποὺ ὅσον καὶ ἂν φαίνωνται εὐκολοί, εἶναι ὅμως εἰς ἄκρον λεπτοί. Εἶναι ἀπειροί, εἶναι ὀρμητικοὶ καὶ παραφέρονται, ποῖος θὰ πληρώσῃ διὰ τὰς ἀστοχίας των αὐτάς; Ποῖος θὰ κλάψῃ μετανοημένος; Ποῖος θὰ πικρανθῇ; Ποῖος θὰ παρακαλέσῃ, θὰ

«Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευματικῶν ἀκαθάρτων...»
(Ματθ. 10, 1)

ἵκετεύσῃ καὶ θὰ ἐκλιπαρήσῃ; Ὁ υἱός; Ὅχι βέβαια! Αὐτὸς ἴσως γελάσῃ εἰς τὸ τέλος μὲ τὸ πάθημα τοῦ «γέρου». Ἐσὺ ὁ πατέρας, ποῦ ἐπέτρεψες νὰ σὲ ὑποκαταστήσουν. Ἐσὺ, ποῦ δὲν ἐχαλιναγώγησες τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας των, ποῦ δὲν τοὺς ἐπανέφερες παρεκτρεπομένους εἰς τὴν τάξιν. Καὶ ἐνῶ ἐπέρασες μιὰ ὀλόκληρον ζωὴν λευκὸς καὶ ἄσπιλος, διὰ μιάν στιγμὴν χάνεις τὸ πᾶν, διότι ἔτσι τὸ ἠθέλησαν τὰ παιδιὰ σου.

Ἄν ὁμως κάθε πρῶτὴ ποῦ ξυπνᾶμε λέγαμε: «Οὐκ ἔᾶ με καθεύδειν τὸ τοῦ ἱερέως Ἡλὶ πάθημα», τότε πολλὰ θὰ ἀποφεύγαμεν.

Ὅταν ὁ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ἄξιος Ἡλὶ ἔβλεπε τοὺς υἱούς του νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὸ θυσιαστήριον, νὰ φωνάζουν καὶ νὰ διαπληκτίζωνται «τῷ ἀνδρὶ τῷ θύοντι», δὲν τοὺς ἐμάλλωνε οὔτε τοὺς παρετήρει, ἀλλὰ τὴν ἀδυναμίαν του ἐκμεταλλευσόμενοι οἱ υἱοὶ του περισσῶς ἔκραζον εἰς τὸν ἀρνούμενον θύτην: «Οὐχί, ὅτι νῦν δόσεις, καὶ ἐὰν μὴ, λήψομαι κραταιῶς», (Α'. Βασιλ. 2, 16). Εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἀπαράδεκτον κατάστασιν ὁ Ἡλὶ, κατελιημένος ἀπὸ παθολογικὴν ἀγάπην πρὸς τὰ παιδιὰ του, ἔγινε πρόξενος ὅχι μόνον τῆς καταστροφῆς καὶ ἐκείνων καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἔθνους του ὀλοκλήρου. Ὁ Ἰεμιναιὸς δὲν ἄργησε νὰ τοῦ φέρῃ τὴν μαύρην εἶδησιν: «πέφευγεν ἀνὴρ Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου ἀλλοφύλων, καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀμφοτέροι οἱ υἱοὶ σου τεθνήκασι, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ ἐλήφθη». Εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς θλιβεραῦς αὐτῆς εἰδήσεως, «ἔπεσεν ἀπὸ τὸν δίφρον, καὶ συνετριβή ὁ νῶτος αὐτοῦ καὶ ἀπέθανε». (Α'. Βασιλ. 4, 17 — 18).

Νὰ τὸ τέλος τῶν γονέων, ποῦ δὲν παρατηροῦν, δὲν ἀποτρέπουν, καὶ δὲν τιμωροῦν τὰ παιδιὰ των ἐν ἀνάγκῃ, διὰ νὰ τὰ κρατήσουν εἰς τὸν δρόμον τὸν εὐθύν.

Αὐτὸ τὸ «λήψομαι κραταιῶς» τῶν υἱῶν τοῦ Ἡλὶ μοῦ θυμίζει μιάν ἀνάρμοστον, ἀλλὰ παρομοίαν κατάστασιν ποῦ ἐπικρατεῖ εἰς ὠρισμένους Ναοὺς. Μοῦ θυμίζει τὰ παπαδόπουλα ἐκεῖνα, ποῦ προτοῦ ἀκόμη τελειώσῃ ἡ θ. Λειτουργία, εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἱερόν, μὲ ὕφος ἀγέρωχον, χωρὶς φόβον Θεοῦ, μὲ τὸν σάκκον ὑπὸ μάλῃς, διὰ νὰ πάρουν «τις προσφορές»! Ποῦ δὲν περιμένουν νὰ φνῆγὴ τὸ ἐκκλησίασμα, ἀλλὰ ἐπιδεικτικῶς καὶ πρὸς μέγαν σκανδαλισμὸν τῶν πιστῶν, περνοῦν μπροστὰ του ἀδιάφοροι, μὲ γεμᾶτον τὸν σάκκον! Πῶς τὰ ἀνέχεται αὐτὰ

«... Ὡστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν».

(Ματθ. 10, 1)

ὁ ἱερεὺς πατήρ; Πῶς δὲν σκέπτεται τὸ σκάνδαλον; Καλέ μου φίλε, δικά σου εἶναι, κανένας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς δὲν τὰ διαφιλονικεῖ, ἄς περιμένῃ ὀλίγον τὸ παιδί σου, καὶ δὲν ἐχάθηκε ὁ κόσμος.

Ἄλλὰ αὐτό, πὺ ὑπερβαίνει τὰ ἔσκαμμένα, εἶναι ὁ τρόπος, πὺ μεταφέρονται τὰ ἄμφια. Τὰ ἀρπάζουν, ἄς μοῦ συγγορηθῇ ἢ λέξις, ὡσὰν νὰ ἦσαν κουρελόπανα, καὶ φεύγουν. Πολλάκις θυμωμένοι, πὺ δὲν ἐπῆραν τὸ ἀνάλογον μπαξίσι ἀπὸ τὸν πατέρα, χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται κανένα φόβον, καμμίαν εὐλάβειαν, τὰ πετοῦν μπροστά του ὀργίλοι καὶ περιμένουν, ἕως ὅτου δοθῇ τὸ συμπλήρωμα! Πολλὲς φορὲς βλέπομε τὸν μοξαῖ νὰ περιμένῃ κατάχαμα εἰς τὰς γωνίας τοῦ δρόμου, διὰ νὰ τελειώσουν οἱ τσακωμοί, οἱ καυγάδες ἢ τὰ παιγνίδια τοῦ παπαδόπουλου. Καὶ ὅταν ἀργὰ φθάσῃ εἰς τὸ σπίτι, δὲν τοῦ γίνεται καμμία παρατήρησις, διὰ νὰ ἐπεκταθῇ ἀκόμη περισσότερον ἢ ἀδιαφορία του, ἐνῶ τὰ ξένα πρὸς τὸν ἱερέα παιδιὰ, τὰ κατέχει φόβος, καὶ σταυροκοποῦνται, ὅταν πρόκειται νὰ πάρουν ἄμφια εἰς τὰ χέρια των.

Ἡ συμπεριφορὰ αὐτῆ τοῦ ἱερέως πατρός, δὲν ζημιώνει περισσότερον τὰ παιδιὰ του; Τὰ παιδιὰ του, πὺ πρέπει πειθαρχημένα νὰ βοηθοῦν μὲ τὴν ἐν γένει διαγωγὴν των τὸ μέγα ἔργον τοῦ πατρός των, πὺ πρέπει νὰ εἶναι πρωτοπόροι σὲ κάθε εὐγενικὴν προσπάθειαν, σὲ κάθε δημιουργικὴν ἐργασίαν, σὲ κάθε ἔργον ἐκπολιτιστικόν. Ἔτσι μόνον θὰ δικαιώσουν τὰς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος. Ἔτσι μόνον θὰ δώσουν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν εἰς τοὺς γονεῖς των. Ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος εἶπε: «Ἄκουε, υἱέ, πατὴρ τοῦ γεννήσαντός σε, καὶ μὴ καταφρόνει ὅτι γεγήρακέ σου ἡ μήτηρ· καλῶς ἐκτρέφει πατὴρ δίκαιος, ἐπὶ δὲ υἱῷ σοφῷ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Εὐφραίνεται ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπὶ σοί, καὶ χαιρέτω ἡ τεκοῦσά σε». (Παροιμ. 23,22).

γ'.

Ὁ οἰκονομικὸς τομεύς.

Ζημίαν μεγάλην ἐπίσης προξενεῖ εἰς τὸν ἱερέα καὶ τὰ παιδιὰ του ὁ οἰκονομικὸς παράγων. Τὰ παιδιὰ τοῦ ἱερέως, βλέποντα τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν πιστῶν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός των, πιστεύουν ὅτι εἶναι ἀνώτερος καὶ πνευματικώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Καὶ ἔτσι πρέπει

«Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων...»
(Ματθ. 10, 5)

νά εἶναι. Πιστεύουν ἐπίσης, ὅτι ζῆ μακρὰ ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὸ χρῆμα. Ἔτσι τὸν φαντάζονται καὶ ἔτσι τὸν θέλουν. Πολὺ τοὺς κακοφάνεται ὅταν ἀκούουν τοὺς ἐνορίτας νὰ δμιλοῦν διὰ παραδόπιστον παπᾶν.

Ἄλλὰ ποῖα ἀπογοήτευσίς θὰ ἐπακολουθήσῃ, ἂν ἀκούσουν τὸν πατέρα-ιερέα, νὰ ψάλλῃ τὰ ἔξ ἀμάξης κατὰ τοῦ ἐνορίτου, διότι τοῦ ἔδωκεν ὀλίγα; Ποῖα ἀπογοήτευσίς θὰ ἐπακολουθήσῃ, ἂν ἀκούσουν τὸν πατέρα των ἱερέα νὰ ὑβρίζῃ τὸν συνάδελφόν του, διότι τοῦ ἐπῆρε ἕναν ἁγιασμόν καὶ τὸν ἐξημίωσε δύο χιλίοδραγμα; Ποῖα ἀπογοήτευσίς διὰ τὰ παιδιὰ τοῦ ἱερέως, ὅταν βλέπουν τὸν πατέρα των νὰ περιμένη νὰ ἀκούσῃ πένθιμον κωδωνοκρουσίαν ἢ νὰ ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ πότε θὰ γίνῃ καμμία βάπτισις ἢ γάμος, ἢ νὰ μάθῃ τίποτε ἄλλα τεχνάσματα, μαγικά, διὰ νὰ κερδίσῃ ὀλίγα χρήματα; Ἡ πίστις εἰς τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἱερέως-πατρὸς κρημνίζεται. Ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια των ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἱερεύς, μεταβάλλεται εἰς ἕνα κοινὸν ἐπαγγελματίαν. Καὶ ἔτσι χάνουν τὰ παιδιὰ τοῦ ἱερέως κάθε χρηστὴν ἰδέαν περὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ πιστεύουν ὅτι ἡ ἱερωσύνη δὲν εἶναι, καὶ αὐτὰ, παρὰ ἕνα κοινὸν βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα. Νὰ μὴ ἐκκλητιώμεθα, λοιπόν, ὅταν βλέπωμεν τὰ παιδιὰ τῶν ἱερέων, ψυχρὰ ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας. Ἡμεῖς οἱ γονεῖς τὰ ἐπῆραμε, μαζὺ μὲ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ αὐτὰ εἰς τὸν λαιμόν μας.

Εἶναι κατάντημα ἀλήθεια, ἔπειτα ἀπὸ μίαν πνευματικὴν πηνδαισίαν, διότι πανδαισία πνευματικὴ εἶναι κάθε ἱεροτελεστία, πὺν γίνεται μὲ φόβον Θεοῦ, νὰ μὴ βροίσκεσαι εἰς ἀνάτασιν, εἰς ἔξαρσιν, ἀλλὰ νὰ σὲ βασανίξῃ ἡ σκέψις τοῦ τί θὰ σοῦ δώσουν! Δὲν σοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ χάρις ποῦ σοῦ ἐδόθη νὰ προσεύχεσαι διὰ τοὺς πάντας; Δὲν σὲ ἱκανοποιεῖ τὸ ὅτι τόσαι ψυχὰὶ γύρω σου μὲ μάτια δακρυσμένα περιμένουν ἀπὸ σὲ τὴν σωτηρίαν; Δὲν σὲ ἱκανοποιεῖ τὸ ὅτι σοῦ ἐδόθη ἡ χάρις νὰ παρακαλῆς τὸν Δημιουργὸν δι' ὅλους; Δὲν εἶναι πακτωλὸς ἡ χάρις αὐτῆ; Ποιὸ χρυσάφι καὶ ποιὸ ἀσήμι μπορεῖ νὰ ζυγισθῇ μὲ τὸ δῶρον αὐτό; Διατὶ θέλεις νὰ ἀμαυρώσῃς, δι' ὀλίγα ψωροχίλιαρικα, τὴν πνευματικότητά σου; Διατὶ ἐπιτρέπεις αὐτὸ τὸ πρόστυχον ὕλικόν, τὸ χρῆμα, νὰ σὲ κυλήσῃ εἰς τὸν βοῦρκον τῆς ὕλης; Ὅσα καὶ ἂν κάμῃς, ὅσα καὶ ἂν ἀποκτήσῃς μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ὡσὰν ἄλλος Τάνταλος, ὄχι πτωχός, ἀλλὰ πένης θὰ εἶσαι. Ὁ Κύριος σὲ τιμωρεῖ μ' αὐτόν τὸν τρόπον ὅσα περισσότερα

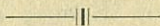
«... Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».
(Ματθ. 10, 5)

ἀποκτᾶς, τόσον περισσότερον θὰ διψᾶς, ὥσπου νὰ πέσης, καὶ νὰ συμμιχθῆς μὲ τὴν ὕλην, πού τόσον ἠγάπησες καὶ τόσον ἐξετίμησες.

Πᾶρε το ἀπόφασιν, εἴτε ἔγγαμος εἶσαι εἴτε ἄγαμος, ὁ δρόμος πού ἐδιάλεξες νὰ περάσῃς εἶναι τραχύς. Καὶ θὰ εὐρεθῆς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στερηθῆς, νὰ πεινάσῃς καὶ νὰ γυμνητεύσῃς. Ἐν πιστεύῃς εἰς τὸν Κύριον, δὲν θὰ σὲ ἀφίση νὰ χαθῆς, ἔχει καὶ δι' ἐσέ, ὅπως ἔχει καὶ διὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ διὰ τοῦ ἀγροῦ τὰ ἄνθη.

Νά, διατί πρέπει πολὺ προσεκτικὰ νὰ ἐξετάσῃς τὴν οἰκονομικὴν σου κατάστασιν, διὰ νὰ μὴν εὐρεθῆς κατόπιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ περιμένῃς νὰ ζήσῃς, κοιτάζοντας τὰ χέρια τῶν ἑνοριτῶν σου, καὶ νὰ καταντήσῃ βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα τὸ μέγιστον τῶν ὑπουργημάτων.

Πρῶσβ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΚΗΡΥΚΤΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

(25 Μαρτίου)

Ἡ παράδοσις ἠθέλησε τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ὡς τὸν πρῶτον ζωγράφον τῆς ἱερᾶς μορφῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ πολὺ δικαίως, διότι καὶ πρῶτος αὐτὸς ἀπὸ ὅλων τῶν χριστιανῶν συγγραφῆς παρέστησε τόσον πιστὰ καὶ τόσον παραστατικὰ εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, πού φέρει τὸ ὄνομά του, τὴν ὑπέροχον πράγματι φυσιογνωμίαν τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου. Τὴν ἐγνώρισεν, ἀσφαλῶς, περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τὴν ἤκουσε νὰ τοῦ διηγῆται μὲ τὴν παρθενικὴν Τῆς ἀπλότητα καὶ μὲ τὴν εὐσεβῆ Τῆς εἰλικρίνειαν τὰ θαυμάσια περιστατικὰ τῆς ἁγίας ζωῆς Τῆς. Ἦτο καλλιτέχνης τὴν ψυχὴν ὁ ἴδιος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔργα του, καὶ ἠδυνήθη ν' ἀντιληφθῆ εἰς ὅλον τὸν βᾶθος τοὺς θησαυροὺς τοῦ χαρακτῆρος τῆς Παρθένου Μαρίας, καὶ δι' αὐτὸ μᾶς ἀφήκε τοὺς ἀνεκτιμήτους ἐκείνους ἀδάμαντας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ συναρμολογήσωμεν εἰς τὴν διανοίαν μας τὴν πολῦτιμον εἰκόνα τῆς ὑπερκοσμίου ἀρετῆς Τῆς.

Πρῶτον ἀνεκτίμητον τοιοῦτον ἀδάμαντα ἀποτελεῖ ἡ ὠραιότητι ἀφήγησις τοῦ θαυμαστοῦ γεγονότος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, (Λουκ. 2, 26-38), τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Δ' αἰῶνος ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας κατ' ἔτος τὴν εικοστὴν πέμπτην Μαρτίου.

«*Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἣ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστυμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου Μαρίας» (στίχ. 26—27).*

Εἶχεν ἀναφέρει προηγουμένως ὁ Ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς (στίχ.

«*Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ ἑτέρος ἐβδομήκοντα...*»
(Λουκ. 10,1)

5—25) πῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων παρουσιάσθη αἰφνης εἰς τὸν Ἱερέα Ζαχαρίαν «Ἄγγελος Κυρίου ἐστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος» καὶ τοῦ ἀνήγγειλεν, ὅτι εἰσηκούσθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ αἱ προσευχαί του καὶ ἐπρόκειτο εἰς τὸ γῆρας του ν' ἀποκτήσῃ υἱόν, ὅστις «ἔσται μέγας ἐνώπιον Κυρίου». Εἶχε φανερώσει ὁ ἄγγελος τὸ ὄνομά του πρὸς τὸν Ζαχαρίαν. «Εγὼ εἰμι—τοῦ εἶπε—Γαβριήλ, ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (στίχ. 19) καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄγγελος, ὁ γνωστὸς ἀπὸ τὴν προηγουμένην διήγησιν, «ὁ ἄγγελος Γαβριήλ», ἀπεστάλη τῶρα «ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» τὸν ἕκτον μῆνα, ἀφ' οὔτου συνέβη τὸ γεγονός τοῦ εὐαγγελισμοῦ τοῦ Ζαχαρίου, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Γαλιλαίας Ναζαρέτ πρὸς μίαν παρθένον, ἣ ὅποια ἐλέγετο Μαριάμ καὶ ἣ ὅποια εἶχε μνηστευθῆ με κάποιον Ἰωσήφ, καταγόμενον ἀπὸ τὴν γενεάν τοῦ βασιλέως Δαβίδ. Τὴν Μαριάμ τὴν Παρθένον τῆς Ναζαρέτ, τὴν μνηστὴν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν γνωρίζει ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοσις ὡς μονογενῆ κόρην τοῦ δικαίου Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης, οἱ ὅποιοι ἠξιώθησαν εἰς τὸ γῆρας ν' ἀποκτήσουν αὐτὸ τὸ μονάκριβον παιδί καὶ ἔσπευσαν εἰς ἡλικίαν τριῶν ἐτῶν νὰ τὸ ἀφιερῶσουν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖ ἀναμφιβόλως ὑπηρετεῖ ἀπὸ τότε ὁ Ζαχαρίας, ὁ ὅποιος δὲν ἦτο ἀπλῶς Ἱερεὺς, ἀλλὰ Ἀρχιερεὺς, ὅπως θέλει σύσσωμος ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοσις καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, καὶ ὁ ὅποιος Ζαχαρίας ἦτο συγγενῆς ἐκ τῆς συζύγου του πρὸς τὴν μικρὰν κόρην τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης. Ὁ Ζαχαρίας ἐφρόντισε διὰ τὴν ὄλην κατὰ Θεὸν ἀνατροφὴν τῆς Παρθένου καὶ ὅταν ἐπλησίασεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὅποιον θὰ ἦτο πλέον ἀδύνατος ἡ πλησίον τοῦ ναοῦ διαμονὴ της καὶ εἶχεν ἀνάγκην προστασίας ἢ ἀπορφανισθεῖσα, ἐν τῷ μεταξῷ, διὰ τοῦ θανάτου τῶν γονέων της Μαριάμ, ἐφρόντισε πάλιν ὁ Ζαχαρίας νὰ τὴν ἐμπιστευθῆ με τὸν τύπον τῆς μνηστείας (=τοῦ ἀρραβῶνος) εἰς δίκαιον καὶ εὐσεβῆ καὶ καθ' ὅλα ἀνεπίληπτον καὶ σώφρονα ἄνδρα, τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὅποιος, ὅπως καὶ ἡ Παρθένος Μαριάμ, κατήγετο «ἐξ οἴκου καὶ πατρὶᾶς Δαβίδ». Οὗτο; δὲ παρέλαβε καὶ διεφύλαττεν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν του τὴν πάναγνον Παρθένον εἰς τὴν ἐν Ναζαρέτ πτωχικὴν κατοικίαν του, πλησίον τῆς ὁποίας θὰ εἶχε καὶ τὸ ἐργαστήριόν του, διότι ἦτο ξυλουργός. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωσήφ ἡ Παρθένος εἰργάζετο, ὅπως ὄλαι αἱ γυναῖκες τῆς πατρίδος Της, καὶ ἡ παράδοσις τὴν θέλει νὰ ὑφαίνῃ τὸ νέον ἐκ βύσσου καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν ἐπεσκέφθη ὁ ἄγγελος Γαβριήλ.

«Καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε, Κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» (στίχ. 28).

Κανὲν ἄλλο ἐγκώμιον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πλησιάσῃ αὐτὸν τὸν χαιρετισμόν, ποῦ ὁ ἄγγελος, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπευθύνει πρὸς τὴν Παρθένον τῆς Ναζαρέτ ἐκ μέρους τοῦ Ἰδίου τοῦ Θεοῦ. Τὴν χαιρετίζει με σεβασμόν καὶ τὴν ὀνομάζει «Κεχαριτωμένην», καὶ τὴν βεβαιώνει ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τῶν

«.. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνά δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον, οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι». (Λουκ. 10, 1)

Δυνάμεων, είναι μαζί της! Καμμία γυνή, εις ὅσονδήποτε ὕψος ἀγιοσύνης καὶ ἂν ἔφθασε, δὲν ἠξιώθη αὐτῆς τῆς τιμῆς, αὐτοῦ τοῦ χαιρετισμοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγκωμίου! Ἡ Μαριάμ είναι ἡ «Κεχαριτωμένη», συγκεντρώνει ὅλας τὰς χάριτας, τὰς ὁποίας είναι δυνατόν νὰ ἔχη ἡ Κόρη, ἡ προωρισμένη διὰ τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ Τῆς φανερώσῃ ὁ ἴδιος ἄγγελος τοῦ Κυρίου, ἔχει ἐπίσῦρει ὅλας τὰς χάριτας, τὰς ὁποίας θέλει νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἐκλεκτὴν Κόρην, πού θὰ γίνῃ τὸ ὄργανον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς θείας Του βουλῆς! Εἶναι τόσο ἐνάρετος, εἶναι τόσο ἀγνή, εἶναι τόσο πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Θεόν, εἶναι τόσο ἠγαπημένη πλέον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὁ Κύριος εἶναι πλέον μαζί Της· δὲν εἶναι μόνη Της, δὲν εἶναι πλέον ἢ ἀπλῆ ἀγνή καὶ ἐνάρετος Μαριάμ, ἀλλ' εἶναι Ἐκείνη, πού μὲ τὴν παρουσίαν Της πλέον θὰ φέρῃ καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου! Αὐτὴν τὴν ἔνοιαν ἔχει ὁ ἀρχαγγελικὸς χαιρετισμὸς, τὸν ὁποῖον συχνὰ ἐπαναλαμβάνει, ὡς τὸν ἐκφραστικώτερον πρὸς τὴν Παρθένον ὕμνον, καὶ ἡ Ἐκκλησία μας.

«Ἡ δὲ ἰδοῦσα διαεπαρᾶθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἄσπασμος οὗτος». (στίχ. 29).

Θαυμάσατε αἰδημοσύνην παρθενικὴν καὶ ταπεινοφροσύνην τῆς μόνης ἐναρέτου, τῆς ὑπεράγνου πράγματι καὶ «Κεχαριτωμένης» Κόρης! Δὲν ἐφοβήθη ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀγγέλου, διότι ἡ ἀγνότης τῆς ψυχῆς Της, ἐπέτρεπε χωρὶς φόβον καὶ χωρὶς ταραχὴν ν' ἀντικρύξῃ τοῦ Θεοῦ τὸν ἀπεσταλμένον, τὸν οὐράνιον ἐκεῖνον ἀγγελιοφόρον, ἀλλὰ «διαεπαρᾶθη»—λέγει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς—«ἐπὶ τῷ λόγῳ». Ὁ λόγος τοῦ ἀγγέλου, ὁ χαιρετισμὸς του, τὸ ἐγκώμιον πού τῆς ἀπήυθυνεν, αὐτὸ εἶναι πού τὴν ἐτάραξεν. Ἐθίγεται ἡ ταπεινοφροσύνη τῆς, δὲν εἶχεν ὕψηλὴν ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς, καὶ διὰ τοῦτο «διαεπαρᾶθη». Δὲν ἐκολακεύθη ἀπὸ τὴν τιμὴν, δὲν ὑπερηφανεύθη ἀπὸ τὸ ἐγκώμιον, ἀλλὰ ἠθέλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ βάθος τῆς πραγματικότητος, νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν Τῆς ἐγένετο ἐκεῖνη ἡ τιμὴ, καὶ διὰ τοῦτο «διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἄσπασμος οὗτος». Καὶ τὴν ταραχὴν Της καὶ τὰς σκέψεις Της ἀντελήφθη εὐθὺς ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Κυρίου καὶ ἔσπευσε νὰ τὴν καθησυχάσῃ, ὅπως προθυμοποιεῖται πάντοτε ν' ἀπαντᾷ εἰς τὰς εἰλικρινεῖς ἐκζητήσεις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὐρέεις γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας καὶ Υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος» (στίχ. 30-33).

Προσέξατε τὸν τροπον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Γαβριὴλ ἀπαντᾷ διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὴν ταραχθεῖσαν Κόρην. «Δὲν ὑπάρχει λόγος

«Ἐλεγεν οὖν πρὸς αὐτούς... Ὑπάγετε, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων...» (Λουκ. 10, 3)

νά φοβῆσαι» — Τῆς λέγει — καί τὴν προσφωνεῖ μὲ τὸ ὄνομά Της· «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ». Εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομά Της εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀγγέλων, ὀνομαστὶ πρὸς αὐτὴν ἀπεστάλη ὁ Ἀρχάγγελος, συγγενεὺς μὲ τὸν οὐράνιον κόσμον ἢ Μαριάμ καὶ δὲν πρέπει νὰ φοβῆται. Αὐτὸς ποῦ γνωρίζει καὶ τὴν προσφωνεῖ μὲ τὸ ὄνομά Της, γνωρίζει — διότι ὁ Θεὸς τοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὸ μάθῃ καὶ διότι, πρὸς αὐτὴν μόνην ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ — καὶ ποῖον εἶναι τὸ μέγα ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον καλεῖται νὰ ὑπηρετήσῃ. Δι' αὐτὸ δὲν λείπει καὶ ὁ ἀπαιτούμενος σεβασμὸς πρὸς τὴν Κεχαριτωμένην καὶ τὸ ὄνομά Της ἀναμφιβόλως μὲ εὐλάβειαν καὶ μὲ θαυμασμόν τὸ προφέρει ὁ Ἀρχάγγελος. «Εὖρες — λέγει — χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ κάθε φόβος πρέπει νὰ εἶναι ξένος ἀπὸ τὴν ψυχὴν Σου, διότι Σὲ προορίζει ὁ Θεὸς διὰ νὰ Σὲ κάμῃ μητέρα Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος θὰ λάβῃ τὸ «ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» καὶ δικαίως θὰ ὀνομασθῇ Σωτὴρ — διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ ἑβραϊκὸν ὄνομα Ἰησοῦς — Ὁ Υἱὸς Σου θὰ γίνῃ μέγας εἰς τὸν κόσμον, καὶ θὰ ὀνομασθῇ «Υἱὸς Ὑψίστου», καὶ θὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Κυρίου τὸν θρόνον τοῦ προγόνου τοῦ Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος δικαιοματικῶς τοῦ ἀνήκει. Ἀλλὰ δὲν θὰ εἶναι βασιλεὺς ἐφήμερος, ὅπως ὑπῆρξαν οἱ ἄλλοι βασιλεῖς· αὐτὸς θὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰακώβ «εἰς τοὺς αἰῶνας» καὶ δὲν θὰ λάβῃ ποτὲ τέλος ἢ βασιλεία Του. Μὴ φοβείσαι, λοιπόν, διότι τόσον Μεγάλου Υἱοῦ μητέρα θὰ γίνῃς καὶ τόσον μεγάλου ἔργου θὰ εἶσαι σὺ ἡ ἀφορμὴ».

Αὐτὰ εἶπεν ὁ Ἀρχάγγελος πρὸς τὴν Παρθένον καὶ εἶναι ἀνάγκη ἀκόμη περισσότερο νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰ ἱερά του λόγια, διότι εἰς αὐτὰ ὑπάρχουν τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς Ἐκκλησίας μας, αἱ πρῶται βάσεις τῆς πίστεώς μας, ὁ προκαταβολικὸς καθορισμὸς τοῦ χαρακτήρος τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ αὐτὸς ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

«Κληθήσεται — λέγει — Υἱὸς Ὑψίστου», ὄχι διότι δὲν ἦτο Υἱὸς Ὑψίστου καὶ πρὶν κατοικήσῃ εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς Παρθένου καὶ ἐξ αὐτῶν ἔλθῃ ὡς ἄνθρωπος εἰς τὴν γῆν, δὲν ἀναφέρεται τὸ «κληθήσεται» τοῦτο εἰς τὴν θεῖαν φύσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διότι, ὅπως λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης «οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν» (Ἰωάν. 1, 2-3), αὐτὸς εἶναι ὁ «μονογενὴς Υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς» (αὐτόθι, 18). Τὸ «κληθήσεται» τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Υἱοῦ τῆς Παρθένου, ὅστις καὶ ὡς ἄνθρωπος — λέγει ὁ Ἀρχάγγελος — θὰ γίνῃ «Υἱὸς Ὑψίστου». Τοῦτο δὲ ἐπραγματοποιήθη, κατὰ τὸ ψαλμικὸν «Υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε... κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου», μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν εἰς Οὐρανοὺς ἀνάληψιν, ὅτε καὶ ὡς ἄνθρωπος πλέον ὁ Ἰησοῦς «ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὕψηλοις».

Περὶ τῆς θείας δόξης, λοιπόν, πρόκειται καὶ τῆς υἰοθεσίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐντὸς τῶν σπλάγχων τῆς Θεομήτορος θὰ

«...Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ, ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με». (Λουκ. 10, 16)

ένωθῆ μετὰ τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ νὰ ἐξέλθῃ Θεάνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Περί τῆς δόξης τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν ὁποίαν ἡ Παρθένοσ θὰ θανεῖσῃ εἰς τὴν Δημιουργὸν Θεότητα. Θὰ βασιλεύσῃ δὲ —λέγει— «εἰς τοὺς αἰῶνας» ἐπὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰακώβ καὶ θὰ δαιωνίσῃ τὴν διακοπέσῃσιν δυναστείαν τοῦ Δαβὶδ, ὅστις λέγεται «πατὴρ» τοῦ Υἱοῦ τῆσ Παρθένου, ὡσ προπάτωρ τῆσ Μητρός Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νὰ δεῖχθῆ τὸ ἀναφαίρετον τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος, τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ Υἱὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου «Δαβὶδ τοῦ πατρὸσ αὐτοῦ», τὸν ὁποῖον θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν δικαιωματικῶσ «Κύριος ὁ Θεός».

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται, βέβαια, ἐδῶ περὶ κοσμικῆσ βασιλείασ, τὴν ὁποίαν ρητῶσ ἀπέκρουσεν ὁ Ἰησοῦσ Χριστός, ὁ ὁποῖοσ ἐδήλωσεν, ὅτι «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. 18, 36). Πρόκειται περὶ τῆσ πνευματικῆσ βασιλείασ τοῦ Υἱοῦ τῆσ Παρθένου, τοῦ ὁποῖου προφητικὸσ τύποσ ὑπῆρξεν ὁ προπάτωρ Δαβὶδ. Πρόκειται περὶ τοῦ θρόνου, ὅστις βασιλεύει εἰς τὰσ καρδίασ τῶν πνευματικῶν τέκνων τοῦ οἴκου Ἰακώβ, ὄλων ἐκείνων, ὅσοι, ὅπωσ τὸ εἶπεν ἀργότερον ὁ ἴδιοσ ὁ Χριστός, «ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσὶ καὶ ἀνακληθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ» (Ματθ. 8, 11), ἢ ὅπωσ τὸ εἶπεν ὁ Βαπτιστής, ὅτι «δύναται ὁ Θεός ἐκ τῶν λίθων ἐγείραι τέκνα τῶ Ἀβραάμ» (Ματθ. 3, 9).

Ἡ κοσμικὴ βασιλεία τοῦ οἴκου Ἰακώβ καὶ ὁ ἐγκόσμιος θρόνοσ τοῦ βασιλέωσ Δαβὶδ ὑπῆρξαν, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν πλέον, καὶ ὁ ἄγγελοσ βεβαίωσ τὴν Παρθένον, ὅτι ὁ Υἱὸσ Τῆσ θὰ βασιλεύσῃ «εἰς τοὺσ αἰῶνας, καὶ τῆσ βασιλείασ αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος» (στὶχ. 33), διότι πρόκειται περὶ βασιλείασ πνευματικῆσ, περὶ τῆσ βασιλείασ τῆσ ἀγιότητοσ καὶ τῆσ δικαιοσύνησ, τῆσ ὁποίασ οἱ πολῖται δὲν ἀνήκουν εἰσ ὠρισμένην ἀνθρωπίνην φυλὴν, οὔτε εἰσ ὠρισμένον τόπον, οὔτε εἰσ ἓν μόνον ἔθνοσ, ἀλλὰ προέρχονται ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τῆσ γῆσ, ἀνήκουν εἰσ ὄλασ τὰσ φυλάσ, ἀντιπροσωπεύουν ὄλα τὰ ἔθνη, διότι «οὐκ ἔστι προσωποληψία παρὰ τῶ Θεῶ» (Ρωμ. 2, 11).

Αὐτὴ ἡ βασιλεία εἶναι αἰώνιοσ, αὐτῆσ βασιλεὺσ εἶναι ὁ Χριστός καὶ αὐτῆσ τῆσ βασιλείασ «οὐκ ἔσται τέλος», ὅπωσ ὁμολογοῦμεν καθημερινῶσ εἰσ τὸ Σύμβολον τῆσ Πίστεωσ μασ. Πρόκειται περὶ τῆσ βασιλείασ, ἡ ὁποία καταρτίζεται διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, διὰ τὸ παγιωθῆ κατὰ τὴν ἔνδοξον ἐκείνην καὶ φοβερὰν ἡμέραν, ὅταν ὁ Κύριος θὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τῆσ γῆσ «κρίναι ζῶντασ καὶ νεκρούσ» καὶ νὰ θέσῃ τὸ ὀριστικὸν τέρμα εἰσ τὴν μεταξὺ τῆσ ἀρετῆσ καὶ τῆσ κακίασ μάχην. «Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξησ κρίναι ζῶντασ καὶ νεκρούσ, Οὐδὲ τῆσ βασιλείασ οὐκ ἔσται τέλος».

Ἄλλ' ἡ Παρθένοσ τῆσ Ναζαρέτ διατηρεῖ ὄλην τὴν ψυχραιμίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν αἱ ἀγναὶ ψυχαί, καὶ ὄλην τὴν παρρησίαν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται οἱ ἀληθῶσ δίκαιοι καὶ διὰ τοῦτο δὲν πείθεται ἀκόμη εἰσ τοὺσ λόγουσ τοῦ ἀγγέλου, πρὶν διατυπώσῃ καὶ τὴν τελευταίαν τῆσ ἀπορίαν.

«Ἵπστρεψαν δὲ οἱ ἐδδομήκοντα μετὰ χαρᾶσ λέγοντεσ· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν».

(Λουκ. 10, 17)

«Εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν Ἄγγελον· πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω ;» (στίχ. 34).

Δὲν ἦτο νυμφευμένη ἡ Μαριάμ καὶ δὲν ἐπρόκειτο νὰ νυμφευθῇ ἀμέσως, ὅπως ἀπ' αὐτὰς τὰς λέξεις της ἐξάγεται. Δὲν ἐπρόκειτο ἴσως νὰ νυμφευθῇ ποτὲ μὲ τὴν φυσιολογικὴν ἔννοιαν τοῦ γάμου, διότι—ὅπως καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοσις διδάσκει—ὁ Ἰωσήφ ἦτο ἄνθρωπος ἡλικιωμένος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ μετὰ τῆς Παρθένου Μαρίας μνηστεία εἶχε τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπισημοποιήσεως τῆς ἐπ' αὐτῆς προστασίας καὶ κηδεμονίας. Εἶναι δὲ σαφές, ὅτι ἡ Παρθένος μὲ ὅσα λέγει εἰς τὸν ἄγγελον ἐννοεῖ, ὅτι προτίθεται νὰ διατηρήσῃ τὴν παρθενίαν της καὶ νὰ μὴ γνωρίσῃ ἄνδρα, καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἀπορεῖ, διότι γνωρίζει, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ συντρέξουν οἱ νόμοι τῆς φύσεως, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ κύησις, τὴν ὁποίαν μὲ τόσα θαυμαστά λόγια τῆς εὐαγγελίζεται ὁ Γαβριὴλ. Πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὸ νὰ συμβῇ εἰς μίαν παρθένον ;

«Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ» (στίχ. 35).

Εἰς τὰς δικαίας ἀπορίας καὶ εἰς τὰς εἰλικρινεῖς ἀναζητήσεις ἀπαντᾷ πάντοτε τὸ θεῖον, καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ δὲν ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ εἰς τὰς ἀμφιβολίας της τὴν «Κεχαριτωμένην». Προχωρεῖ λοιπὸν εἰς τὰς ἀποκαλύψεις του. «Δὲν πρόκειται—λέγει—νὰ γεννήσῃ ἄνθρωπον ἀπλοῦν· θὰ γεννήσῃ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ νόμοι τῆς φύσεως δὲν ἔχουν θέσιν. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τοῦ Ὑψίστου ἡ δύναμις θὰ κατορθώσουν ὅ,τι οἱ φυσικοὶ νόμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιτύχουν. Διότι τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατον διὰ τὸν Παντοδύναμον Θεόν!»

«Καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνειληφνῆα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἔστιν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα» (στίχ. 36—37).

Σκεπτόμενος ὁ ἄνθρωπος λογικῶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωστῶν νόμων τῆς φυσικῆς γεννήσεως, δὲν θὰ ἐπίστευεν, ὅτι ἡ γραῖα καὶ στείρα Ἐλισάβετ θὰ ἐγίνετο μήτηρ, ὅπως δὲν τὸ ἐπίστευεν ζῶσαν τὸ ἦκουσεν ἀπὸ τοῦ στόμα τοῦ ἰδίου ἀγγέλου, ὁ γηραιὸς σύζυγός της, ὁ ἱερεὺς Ζαχαρίας (Λουκ. 1, 18). Καὶ ὅμως αὐτὴ, ποῦ ἔθεωρεῖτο στείρα, ἔχει τώρα τὸν ἕκτον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης της—προσθέτει ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ διὰ νὰ δώσῃ ἐν πρόσφατον καὶ ζωντανὸν παράδειγμα τῆς ἀκαταγωνίστου δυναμείας τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ, διότι τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατον—ὅ,τι καὶ ἂν εἴπῃς, δὲν εἶναι ἀδύνατον διὰ τὸν Θεόν.

Καὶ ὑπερβαίνει βεβαίως τὸ θαῦμα τῆς ἐκ παρθένου ἀσπόρου γεννήσεως τοῦ Κυρίου κατὰ πολὺ τὴν ἐκ τῆς στείρας φυσιολογικὴν γέννησιν τοῦ Προδρόμου Του, εἶναι ὅμως καὶ αὐτὴ μία ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ὅσα ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν περιορισμένον του

«Εἶπε δὲ αὐτοῖς· ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρσόντα».
(Λουκ. 10, 18)

νοῦν θεωρεῖ ἀδύνατα εἶναι εὐκολώτατα διὰ τὸν Θεόν, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος τὸ ἐβεβαίωσεν ἀργότερον πρὸς τοὺς μαθητάς Του, «τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐστίν» (Λουκ. 18, 27). Εἶχε δὲ ἡ ἀποκάλυψις αὕτη τὸ ἀποτελέσμα τῆς εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου, τῆς ὁποίας ἐσταμάτησαν αἱ ἀντιρρήσεις καὶ αἱ ἀποραῖαι.

«*Ἐίπε δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος*» (στίχ. 38).

Μετὰ τὴν φυσικὴν ἔκκληξιν καὶ ταραχὴν, μετὰ τὰς δικαίας καὶ εἰλικρινεῖς ἀπορίας καὶ ἀντιρρήσεις, ἡ Παρθένος μᾶς δίδει τὸ παράδειγμα τῆς θεληματικῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τῆς ταπεινῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐσφαλμένου τῶν συλλογισμῶν μας, μᾶς παρουσιάζει τοιοῦτοτρόπως ὄλην τὴν ἀγνότητα τῶν διαθέσεων, ὄλην τὴν ταπεινώσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὤρματο καὶ ὅταν ἐταράσσετο καὶ ὅταν ἀποροῦσα ἀντέλεγε καὶ ἠρώτα. Δὲν ἔχει πλέον νὰ εἴπῃ τίποτε· «δούλη Κυρίου» εἶναι — τὸ πιστεύει αὐτὸ ἀκόμη βαθύτατα μ' ὅλα τὰ ἐγκώμια, πού τῆς ἠρμήνευσεν ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ — δὲν δύναται παρὰ νὰ ὑποταχθῆ ταπεινὰ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

«Γένοιτό μοι — λέγει — κατὰ τὸ ρῆμα σου», «ὅς γίνῃ ὅπως τὸ εἶπες, ἀφ' οὗ εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὁ Γαβριὴλ τὴν ἀφίνει, ἱκανοποιημένος, διότι ἐξεπλήρωσε τὴν ὑψηλὴν του ἀποστολήν. «Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος». «Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (Ἰωάν. 1, 14).
E. Γ. Μ.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΑ

ΘΘΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἰολόκληρος ἡ ζωὴ τοῦ Μεγ. Βασιλείου ὑπῆρξεν ἕνας διαρκῆς ἀγὼν διὰ τὴν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο ἀνεδείχθη μίᾳ ὄλως ἐξέχουσα φυσιογνωμία, τόσοσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων. Ὡς ἐπίσκοπος ὑπῆρξεν ἀληθῶς ὁ Μ. Βασίλειος πατὴρ τοῦ ποιμνίου του. Ὡς ρήτωρ καὶ συγγραφεὺς ἀνεδείχθη, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, «ἄριστος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ». Διὰ τὰς μεγάλας ἀρετάς του, τὸν χριστιανικὸν του βίον, τὴν ἀπαράμιλλον φιλανθρωπίαν του, τὴν δι-οικητικὴν του ἰκανότητα καὶ τὴν μεγάλην μόρφωσίν του δικαίως θεωρεῖται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας ὡς οἰκουμενικὸς μέγας διδάσκαλος καὶ ἱεροφάντωρ. Καὶ τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὑπῆρξεν ὁ Μ. Βασίλειος. Ἡ μαρτυρία τῶν πεπραγμένων εἶναι διὰ τὸν ἱερόν τουτον ἀνδρα ὁ μέγιστος ἐπαινος. Δι' ἡμᾶς ὅμως, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἐκάλεσε συνεχιστὰς τοῦ ἔργου ἐκείνου, ἰδιάζουσαν ὄλως σημασίαν ἐνέχει νὰ

«Ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ».
(Λουκ. 10, 19)

μελετήσωμέν τινα ἐκ τῶν ἡθικῶν παραγγελημάτων τοῦ Μεγάλου τούτου Πατρός.

Πρώτιστον τοῦ ἀνθρώπου καθήκον, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, εἶναι ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ φύσεως εἶναι πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο «ἀδίδακτός ἐστιν ἢ πρὸς τὸ Θεὸν ἀγάπη. Τοῦ δείου τούτου πόδου οὐκ ἔξωθεν ἐστὶν ἢ μάθησις, ἀλλ' ὁμοῦ τῇ συστάσει τοῦ ἀνθρώπου, σπερματικός τις λόγος ἡμῖν ἐγκαταβέβληται». Ὁ ἄνθρωπος διὰ τὰς ποικίλας εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνει, εἶναι ὀφειλέτης ἐναντι τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὀφείλει νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ νὰ εἶναι εὐγνώμων ἀπέναντί Του ἀφ' οὗ ἀκόμη καὶ «τὰ ἄλογα ζῶα ἔχουσι στοργὴν καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς ὠφελούντας αὐτά». Καὶ ὁμως, παρ' ὅλα ταῦτα, ὁ ἄνθρωπος περιεφρόνησε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπ' Αὐτοῦ. Ἄλλ' ὀφείλει νὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν εἰς τὸν Θεόν. Πῶς ὁμως θὰ τὸ ἐπιτύχῃ αὐτό;

Ὡς πρώτην ἐντολήν ὁ Μ. Βασίλειος προτείνει εἰς τὸν ἄνθρωπον «νὰ παύσῃ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ καὶ χεῖλη αὐτοῦ τοῦ λαλήσαι δόλον». Τοῦτο ὁμως δύναται νὰ κατορθώσῃ μόνον διὰ μέσου τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Ἐπὶ τούτου, προσφυῶς παρατηρεῖ ὁ Μ. Βασίλειος, ὅτι «ἐάν γυμνώσωμεν τὴν ἀμαρτίαν διὰ τῆς Ἐξομολογήσεως, ἐποιήσαμεν αὐτὴν ξηρὰν ἄγρωστον, ἀξίαν τοῦ ὑπο τοῦ καθαρτικοῦ πυρός καταβρωθῆναι». Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τῆς Μετανοίας. Ὁ μετανῶν ἄνθρωπος ὀφείλει, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, νὰ ἐπιδείξῃ καρπὸς ἀξίους τῆς μετανοίας. Εἷς ἐκ τῶν καρπῶν τούτων εἶναι ἡ θαδεῖα καὶ ὀλοκληρωτικὴ πίστις εἰς τὸν Θεόν. Ἡ πίστις αὕτη θὰ διαποτίζῃ ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν του, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ νὰ ἀρέσκῃ εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ δοξάζῃ Αὐτόν. Ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν μετανοοῦντα ἀμαρτωλὸν καθαρισμόν ἀπὸ παντός μολυσμοῦ σαρκός καὶ πνεύματος. Καὶ τοῦτο, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι μαθητὴς τοῦ Κυρίου ὁ εἰς τὰ παρόντα προσηλωμένος. Ἡ εἰς τὸν Κύριον θὰ ἀνήκῃ ἢ εἰς τὸν κόσμον, διότι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ ἱερός πατήρ, «οὐκ ἐπιδέχεται ἐπαμφοτερισμὸν ἢ εἰς Θεὸν ἐλπίς. Οὐδὲ καταδέχεται ὁ Κύριος ὀλόκληρον τὴν παρ' ἑαυτοῦ παρέχειν βοήθειαν τῷ ποτὲ μὲν ἐπὶ χρήμασιν ἠλπιότι, ποτὲ δὲ αὐτόν ὡς ἐλπίδα αὐτοῦ προβαλλομένῳ».

Ἐτῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, ὁ μέλλων νὰ ἀκολουθήσῃ πραγματικῶς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν, ἀπολύεται τῶν δεσμῶν τοῦ βίου. Ὁ τοιοῦτος διερωτᾷται μετὰ τοῦ Βασιλείου «οὐ πάντα κόνις, οὐ πάντα μῦθος;» καὶ ἀκολουθεῖ τὴν προτροπὴν τοῦ ἱεροῦ Πατρός: «Ἐπερὸρα σαρκός, παρέρχεται γάρ, ἐπιμελοῦ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου». Κατὰ ποῖον ὁμως τρόπον θὰ ὑπερνικήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὰς βιοτικὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ σαρκικὰ παθήματα; Εἷς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ ἱερός Πατήρ προτείνει δύο τινά: τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἀσκητικὴν διαβίωσιν. «Νηστεία Θεῷ προσάγει, ἢ δὲ τρυφὴ τὴν σωτηρίαν προδίδωσι». Νηστεία ὁμως κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον δὲν εἶναι ἡ ἀποχὴ καὶ μόνον

«Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

(Λουκ. 10, 20)

ἀπό ὠρισμένα φαγητά, ὡς αὕτη κατὰ τὸ μᾶλλον σήμερον ὑπὸ τοῦ πολλοῦ πλήθους νοεῖται. «Ἀληθῆς νηστεία ἢ τοῦ κακοῦ ἀλλοτριώσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους, ἐπιπορείας». Κατὰ τὸν τρόπον τούτων ζῶν ὁ χριστιανός, ἀδιαλείπτως δὴ εὐχαριστῆ τὸν Θεὸν καὶ δὴ προσεύχεται εἰς Αὐτόν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ ζωὴ του δὴ ἀποβλέπη πάντοτε πρὸς τὸν Θεόν, δὴ κατορθῶνῃ πάντοτε νὰ χαίρη. Ἄλλὰ καὶ ὅταν τὰ κύματα τῶν θλίψεων καὶ τοῦ πόνου κτυποῦν ἀδυσωπήτως, τὸ πλοῖον τῆς ὑπάρξεως του δὲν προεῖται, δὲν δειλιᾷ, οὐδὲ ἀγωνιᾷ, διότι πιστεύει ἀκραδάντως, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι μαζί του καὶ οἰκονομεῖ τὰ κατ' αὐτόν. «Ἡ ἐλπίς τῆς ἀντιδόσεως, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Μ. Βασίλειος, κουφίζει τοῦ βίου τὰ λυπηρά». Καὶ ἐνῶ ὁ πιστὸς χριστιανὸς δεικνύει τοιαύτην ψυχραιμίαν ἐνώπιον τῶν ἀτυχιῶν τῆς ζωῆς, ὁ ξένος πρὸς τὴν πίστιν ἀνδρωπος «δυσανασχετεῖ καὶ δεικνύει ἑαυτὸν τοῖς παροῦσιν, οἷονεὶ παῖδά τινα ὑπὸ πληγῶν ἐκβοῶντα».

Συντελεστικὸν εἰς τὴν αὔξησιν τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς εἶναι, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, καὶ τὸ νὰ δέχεται τις συμβουλὰς. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο χαρακτηρίζει ὁ ἱερὸς Πατὴρ ὡς ἱερὸν. Τὸ νὰ δέχεται τις συμβουλὰς, εἶναι καρπὸς ταπεινόφρονος καρδίας. Ἐξ ἀντιθέτου, ὁ μὴ δεχόμενος συμβουλὰς παραβάλλεται πρὸς «πλοῖον ἐκδεδομένον ταῖς φοραῖς τῶν κυμάτων».

Ὁ ἀνδρωπος ἐκτός τοῦ Θεοῦ δέον νὰ ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ. Τὴν ἀληθῆ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην χαρακτηρίζουσι δύο τινά: ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ λύπη καὶ ἡ ἀγωνία, ὅταν βλάπτεται καὶ ὑποφέρει ὁ πλησίον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ χαρὰ καὶ ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ὠφελείας αὐτοῦ. Κατὰ τὸν τρόπον τούτων ἐνεργῶν ὁ χριστιανός, ἐφαρμάζει, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Μ. Βασιλείου, τοὺς λόγους τοῦ Παύλου: «Ἐὰν πάσχη ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· καὶ ἐὰν δοξάζηται ἓν μέλος, συχαίρει πάντα τὰ μέλη». Ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ μνησικακῆ ἀλλὰ τούναντίον πρέπει νὰ συγχωρῆ ἀπὸ καρδίας. Κλασικὴ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ προτροπὴ: «μεγάλῃν ἔχε ψυχὴν».

Ἐκεῖνα δὲ, ἅτινα καταστρέφουσι τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην εἶναι ὁ θυμὸς, ἡ ὀργή, ὁ φθόνος, ἡ πλεονεξία, ἡ φιλαργυρία. Ὁ ἀνδρωπος ὁ θυμῶδης δὲν εἶναι εὐσχήμων. Διὰ τοῦ θυμοῦ τοῦ ὄχι μόνον καλοῦς τρόπους δὲν ἐπιδεικνύει, ἀλλὰ τούναντίον πολλάκις καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον καταντᾷ. Διότι, κατὰ προσφῶν παρατήρησιν τοῦ ἱεροῦ Πατρός, «ὁ θυμὸς ἐγείρει μάχην, μάχην δὲ γεννᾷ λοιδορίας, αἱ δὲ λοιδορίαὶ πληγὰς, αἱ δὲ πληγαὶ τραύματα, ἐκ δὲ τραυμάτων πολλάκις θάνατοι». Τὴν ἐν προκειμένῳ συμπεριφορὰν τοῦ χριστιανοῦ καθορίζει, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Μ. Βασίλειος τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο «ἐν τῷ σιστήναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου, οὐχὶ παρωξύνθη, οὐδὲ ἤμυνάμην· ἀλλ' ἐκωφεύδην καὶ ἐταπεινώδην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγάθων». Ἡ τοιαύτη ὁμῶς στάσις προϋποθέτει ταπεινώσιν, ἢ ὅποια μάλιστα σώζει τὸν ἀνδρωπον.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ φ.θ.

«Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν·
Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς...»
(Λουκ. 10, 21)

ΑΠΟ ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΟΙΣΒΟΣ, ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

Ὁ ἱερεὺς Φοῖσβος Ἀθανάσιος, ἐκ τῆς πόλεως Καλαμῶν, θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ σήμερον. Ὁ παπα-Θανάσιος, πρωτοπαπᾶς Καλαμῶν, θὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ ἐνυπογράφως τοὺς ἀγῶνάς του κατὰ τὰ χρόνια τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Λακωνικώτερον ὅμως καὶ ἀξιωματικώτερον θὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν Παπα-Θανάσιον οἱ ἐκ τῆς Μάνης προϊστάμενοι αὐτοῦ ἀξιωματικοί, οἱ συμπολεμήσαντες μετὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ εἰς πολλὰς μάχας καὶ διαφόρους πολιορκίας. «Ἄμα ὡς ἐξερράγη ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν, ὁ Παπα-Θανάσιος ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς ἱκανῶν στρατιωτῶν», γράφουν οἱ πέντε ὄπλαρχοί του, εἰς τὸ πιστοποιητικὸν των. Τὸ βεβαιώνει ἐνυπογράφως τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος ὁ Παπα-Φοῖσβος. Καὶ πότε «ἐξερράγη ὁ ἀγὼν» εἰς τὰς Καλάμιας; Πρὸ τῆς 25ης Μαρτίου 1821. Ἐπομένως ἦτο παρὼν εἰς τὴν ὕψωσιν τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας ἐν Καλάμιας τῇ 23ῃ Μαρτίου μαζὺ μὲ τὸν Παπαφλέσσα, τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς.

Παρέστη καὶ αὐτός, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Παπαφλέσσα, εἰς τὴν πρώτην ἐν Καλαμάτῃ δοξολογίαν, παρευρέθη εἰς τὰς πρώτας ὑπὲρ εὐδοξείας τοῦ Ἀγῶνος δεήσεις, καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πρώτην εὐλογίαν τῶν πρώτων σημαίων, καὶ τὴν παράδοσιν αὐτῶν εἰς τοὺς καπεταναίους καὶ τοὺς περὶ τὸν ἀρχιστράτηγον Πέτρον Μαυρομιχάλην. Ἔχυσε καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν παρευρεθέντων κληρικῶν ἐν θερμὸν δάκρυ συγκινήσεως, ὅταν εἶδε καταβιβαζομένην τὴν ἐπὶ αἰῶνας ὑψουμένην τουρκικὴν ἡμισέληνον, καὶ ἀνυψουμένην καὶ κυματίζουσαν τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν.

Πλησίον του ἦτο, μαζὺ μὲ τοὺς πολλοὺς ἐφημερίους τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν καὶ ὁ ταξίαρχος Παπα-Θεόδωρος Καλλίνικος, οἰκονόμος καὶ ἐφημέριος Γιάννιτσας (Καλαμῶν), ὡς ἐγγράφη εἰς τὸν «Ἐφημέριον» τοῦ Δεκεμβρίου π. ἔ. Ὅλοι οἱ «συγγενεῖς» του καὶ οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν ὄπλα, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Παπα-Θανάσιου, ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Μαζὺ μὲ αὐτοὺς προσέτρεξαν καὶ ἄλλοι γνωστοὶ καὶ φίλοι, ἐνορεῖται αὐτοῦ καὶ μή, καὶ ἀπετέλεσαν ὅλοι τὸ πρῶτον στρατιωτικὸν σῶμα τοῦ Παπα-Φοῖσβου. Τὰ ἔξοδα τῆς συντηρήσεως τῶν πενήκοντα (50) στρατιωτῶν, ἀνέλαβε καὶ κατέβαλε καθ' ὅλον τὸ

«...Ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις ... Ναὶ ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου».
(Λουκ. 10, 21)

χρονικὸν διάστημα τοῦ ἀγῶνος ὁ ἴδιος ὁ Παπα-Θανάσης. Αἱ σκέψεις περὶ συζύγου, περὶ οἰκογενείας, καὶ περιουσίας, διεγράφησαν, καὶ μόνον μία κυριαρχοῦσα ἰδέα ἐβασάνιζε τὸν νοῦν τοῦ Παπα-Θανάση, ὁ διαλογισμὸς τῆς ταχείας ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰς σπουδαιότερας μάχας καὶ πολιορκίας τῆς Πελοποννήσου, ἦτο παρὼν ὁ Παπα-Φοῖστος.

Τὸν ἐγνώρισεν ὅμως καὶ τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον, διότι καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἔτρεξεν, ὅταν ἠκούσθη ἐκεῖθεν ἡ φωνὴ τῶν ἀγωνιστῶν. Ἐφθάσε καὶ μέχρι Πειραιῶς, ἀκολουθῶν τὰ πελοποννησιακὰ στρατεύματα, τὸ ἡρωϊκὸν τέκνον τῆς Καλαμάτας.

Ἄλλ' ἄς ὀμιλήσουν διὰ τὸν πρωτοπαπᾶν Καλαμῶν οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, οἱ καπεταναῖοί του, οἱ ὁποῖοι βεβαιοῦν, κατὰ τὸ ἔτος 1844, ὅτι ὁ Παπα-Φοῖστος «ἐπολέμησε γενναίως» καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.

Ἀπὸ τὰ πολλὰ ἔγγραφα, ποῦ τοῦ ἐδόθησαν, ἐσώθη ἓν καὶ μόνον. Ἄς ἔλθῃ εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἴδου τί γράφουν, οἱ τοῦ 1821 ἥρωες, περὶ τοῦ πρωτοπαπᾶ Καλαμῶν :

Πιστοποιοῦμεν,

ὅτι ὁ ἐκ πόλεως **Καλαμῶν** τῆς Νομαρχίας Μεσσηνίας **Ἄθανάσιος Πρωτοπαπᾶς Φοῖστος** ἅμα ἐξερογάη ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν, ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς ἰκανῶν στρατιωτῶν ἰδίαις δαπάναις διατηρουμένων, καὶ ἐπολέμησε γενναίως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς Πατρίδος, πορευθεὶς εἰς διαφόρους μάχας καὶ πολιορκίας, οἷον τὴν τῆς **Τριπόλεως**, τοῦ **Δάλα**, τῆς **Κορώνης**, τοῦ **Νεοκάστρου**, **Βαλτεισίου**, εἰς τὸ **Ἄργος** καὶ **Δερβενάκιον** κατὰ τοῦ Δράμαλη, εἰς τὸ **Μεσολόγγιον** καὶ τὸν **Πειραιᾶ**, καὶ εἰς τοῦ **Μανιάκι**, ὑπὸ ὀπλαρχηγούς τοὺς κ. κ. Νικηταρᾶν, Φλέσσαν, Πλαπούτιαν, Ἀντώνιον Μαυρομιχάλην καὶ συνήθως ὑπὸ τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην καὶ λοιπούς. Διὰ τῆς ἐκδουλεύσεώς του δὲ ταύτης ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τοῦ 1824 ὡς **πενήνταρχος** ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ταῦτα γνωρίζοντες δίδομεν αὐτῷ τὸ παρὸν μας ἵνα τῷ χρησιμεύσῃ ἔνθα δεῖ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Φεβρουαρίου 1844

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ

Π. Μαυρομιχάλης

Π. Γιατρούκος

Νικήτας Σταματόπουλος

«Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἴδιαν εἶπε· Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἢ βλέπτε...»
(Λουκ. 10, 23)

Ἄντ. Μαυρομιχάλης
Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐκ τοῦ προ-
σαχθέντος μοι πρωτοτύπου.

Καλάμαι τῇ 27ῃ Μαΐου 1865

Ὁ Δήμαρχος Καλαμῶν

Τ. Σ. Π. Μαυρομιχάλης»

Οἱ ἀναγνῶσται τοῦ «Ἐφημερίου», ἐπρόσεξαν τοὺς ἐν τῷ
ἐγγράφῳ ἀναγραφομένους καὶ τοὺς ὑπογράφοντας ὀπλαρηγούς ;
Ἠρίθμησαν καὶ ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὰς μνημονευόμενας μάχας ;
Ἐλαβε μέρος εἰς τὸ **Μανιάκι** μαζὺ μετὸν Παπαφλέσσα
καὶ ὁ Παπαθανάσης. Λείπει ὅμως εἰς τὸ πιστοποιητικὸν ἡ ὑπο-
γραφή τοῦ ἥρωος Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Φλέσσα.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωθιερεὺς

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ TAKE

Παρεκλήθημεν ὑπὸ τῆς Δ)σεως τοῦ TAKE νὰ γνωρίσωμεν πρὸς
τοὺς ἀναγνῶστας μας τὰ ἑξῆς :

1) Ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτῆς τῆς
15-1-54, συζητήσασα ἐπὶ ἐγγράφων τοῦ TAKE, δι' ὧν ἐζητεῖτο ἡ
συγκατάθεσις αὐτῆς διὰ τὴν χορήγησιν εἰς τοὺς μετόχους τοῦ ἐν-
υποθήκων στεγαστικῶν δανείων, δὲν ἐνέκρινε τὴν χορήγησιν τού-
των. Κατ' ἀκολουθίαν, τὰ κατ' ἀρχὴν ἐγκριθέντα ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβου-
λίου τοῦ TAKE, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτοῦ τῆς 28-11-1953, ἐνυπόδηκα
δάνεια, ἅτινα ἀνεκοινώθησαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τῆς 1-15 Ἰα-
νουαρίου ἐ. ἔ. φύλλου τοῦ «Ἐφημερίου», δὲν πρόκειται νὰ χορηγηθῶσι.

2) Ἐξαντληθείσης, προσέτι τῆς ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτρο-
πῆς, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11589)23-10-1953 ἐγγράφου αὐτῆς χορη-
γηθείσης πιστώσεως τῶν 500 ἑκατομμυρίων δραχμῶν διὰ μικροδάν-
εια μέχρι ποσοῦ 3.000.000 δραχμῶν εἰς μετόχους τοῦ TAKE, εἰς
οὐδένα πλέον μέτοχον δὰ χορηγηθῆ τοιοῦτον, τῶν πρὸς τοῦτο ἐκ-
κρεμουσῶν αἰτήσεων κατατεθεισῶν ἤδη εἰς τὸ ἀρχεῖον.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

*Αἶδες. Οἶκον. Γεώργιον Χατζηβασιλείου, Δοξᾶτον : Εὐχαριστοῦ-
μεν διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, πού ἀνα-
φέρετε, δὲν ὑφίσταται κώλυμα κατὰ τὸν ἰσχύοντα Ἀσικὸν Κώδικα, τὸν
ὁποῖον ἐφαρμόζει ἤδη καὶ ἡ Ἐκκλησία.— Αἶδες. Εὐαγγ. Ζιζωράτην,
Ἀρχάγγελον : Ἀνπούμεθα, διότι διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μας
δὲν σὰς ἀπηγγέσαμεν ἐνωρίτερον, δι' ὃ καὶ ζητοῦμεν συγγνώμην. Τὸ ἔθιμον
πού ἀναφέρετε, εἶναι λείψανον ἀρχαιοτάτης συνήθειας τῶν χριστιανῶν, οἱ
ὁποῖοι παρέθετον γεύματα εἰς μνήμην τῶν κεκοιμημένων, τὰ «περιδειπνα»
λεγόμενα, τὰ ὁποῖα συνήθως εἰδίδοντο παρὰ τὸν τάφον τοῦ συγγενοῦς των.*

Δὲν συντρέχει λόγος πρὸς κατάργησίν του. Ἄν συμβαίνουν καταρροήσις ἢ ἔρροπα, δύναται αὐτὰ μόνον νὰ προληφθοῦν. Ὅρθῶς κρίνετε, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον ν' ἀντιδράσεται εἰς τὸ ἔθιμον αὐτό. — **Αἶδεο. Γεώρ. Χουστελάκη, Γαλλιὰν Καινοερίου (Κρήτης):** Εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους καὶ διὰ τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὸν «Ἐφημέριον». Τὸ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε...» ἐλέχθη πρὸς τοὺς Πρωτοπλάτους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Γένεσ. 1, 28), καὶ βεβαίως δὲν περιέχει κανένα περιορισμόν. Ἄπ' ἐναντίας μάλιστα, εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν (Αὐτόθι 38, 10) ἀναφέρεται, ὅτι αὐστηρότατα ἐτιμωρήθη, θανατωθεὶς ἐπὶ τόπου, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ποῦ ἐπεχείρησε ν' ἀποφύγῃ τὴν τεκνογονίαν. Ἡ δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποταγὴ τῆς γυναικὸς διατάσσεται μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀποστ. Παύλου «ἐν παντί», ἀλλ' ἔννοεῖται ὅτι τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἔχη ἐφαρμογήν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπαυτῇ τὴν παράβασιν τοῦ θείου νόμου. Πρέπει ὅμως νὰ λαμβάνεται πρόνοια, ὥστε ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι νὰ διαφωνοῦνται ἐπὶ τῶν ἐνδιαφερόντων αὐτοὺς θεμάτων, ὥστε καὶ μὴ προκρίπτουν ζητήματα, ἐξουθενῶντα αὐτοὺς εἰς διάστασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπὶ τῆς λεγοῦσ ἐυχήν, οὐδεὶς λόγος συντρέχει ὅπως παραλειφθῇ ἐνεκα τῆς ἀνωμάλου διαπλάσεως τοῦ νεογενήτου, τοῦ ὁποίου δὲν ἀπαγορεύεται ἡ βάπτισις, ἂν γεννηθῇ ζῶν καὶ δὲν στερηθῇ παντελῶς ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἡ ἐπίθεσις, τέλος, τῆς χειρὸς δὲν νομιζομεν ὅτι εἶναι ἀπηγορευμένη εἰς τὴν περίπτωσιν, ποῦ ἀναφέρεται, οὔτε ἀπαγορεύεται κατ' αὐτὴν ὁ ἐκκλησιασμός. Ὡς πρὸς τὴν μετάληψιν τῶν Ἀρχάντων Μυστηρίων, ἀπαυτεῖται συνήθως ἑβδομαδιαία κάθασσις, ἀλλ' εἰς εἰδικὰ περιπτώσεις, ποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναβληθῇ ἡ θ. Μετάληψις, δύναται, νομιζομεν, τὸ διάστημα τοῦτο νὰ συντομευθῇ. — **Κάποιοι Ἐφημέριοι:** Διούμεθα διὰ τὴν ἀνομιμίαν. Ἄλλ' ἀρᾷ γε, μόνον ἡ ηλικία πταίει διὰ τὴν κακὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐφημεριακοῦ ἔργου; Καὶ σημαίνει ἐξάπαντος πάντοτε, ὅτι ὁ 80ούτης Ἰσρεὺς ἐπανσεύε διὰ τοῦτο καὶ μόνον νὰ εἶναι «ἄξιος» τῆς ἀποστολῆς του; Ὅσον διὰ τὸν «δεσποτισμόν», τὸν ὁποῖον φοβεῖσθε, πολὺ φοβούμεθα, ὅτι εἰσθε ἐπιρροασμένοι, καὶ ὅτι μᾶλλον βιάζεσθε νὰ κρίντε καὶ νὰ γενικεύετε τὰς κρίσεις σας. Διατί δὲ θεωρεῖτε «παρηγωνισμένον» τὸν ἑαυτὸν σας, διότι ἔχετε μικρὰν ἐνορίαν; Ἄφ' οὗ τὸν κρίνετε «ἄξιον», ἀποδείξατέ το διὰ τῆς ἀνταξίας δράσεώς σας, ἡ ὁποία εἰς τὸ μικρὸν ποίμνιον θὰ φανῇ καὶ ἀκόμη μεγαλειτέρα. Ἡ λησμονεῖτε τὸ τοῦ Κυρίου «ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω»; — **Κον Κων. Πολυζόπουλον,** Ἀργιὰν (Βόλου): Εἶναι ἀξίειται ἡ μελετηρότης σας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον σας διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά. Ἄλλὰ δὲν ἔχετε δίκαιον. Διότι ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀκαθίστου εἰς τὴν στροφὴν «Σῶσαι θέλων τὸν κόσμον...» δὲν ὀμιλεῖ διὰ τὴν θυσίαν τοῦ ἁμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κάμνει ἀντίθεσιν μεταξὺ τοῦ θεικοῦ μεγαλεῖου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης πτωχείας τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποκαλεῖται «Ποιμὴν» ἐν τῇ ἔννοιά τοῦ «Ἀρχοντος», τοῦ «Ἡγεμόνος», τοῦ «Βασιλέως», διότι «Ποιμένες» ἀπεκαλοῦντο οὗτοι παρ' ἀρχαίους. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ λάθους μῆτε τοῦ ἡμνογράφου μῆτε τοῦ τυπογράφου. — **Αἶδεο. Σ. Τζεργιὰν, Χάρακαν:** Σὰς συγχάρομεν διὰ τὴν μελετηρότητα καὶ τὴν φιλομάθειάν σας καὶ εὐχαριστοῦμεν ἀπαντῶμεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις σας, ἔστω καὶ μὲ κάποιαν καθυστέρησιν, ἀναπόφευκτον, δυστυχῶς. 1) Ἡ προσφώνησις «γυναί» ἀπὸ μέρους τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν Παναγίαν Μητέρα Του, δὲν ἀπαντᾷται μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Σταυροῦ. Ὁ ἴδιος Εὐαγγελιστὴς τὴν ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ ἐν Κανᾷ θαῦμα: («Τί μοι καὶ σοὶ γυναί;...». Ἰωάν. κεφ. 2, 4). Δὲν εἶναι δὲ μῆτε ἀσεβῆς μῆτε περιφρονητικὴ, διότι ἀποτελεῖ συνήθη τρόπον ἐκφράσεως τῆς μητρικῆς γλώσσης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις οὐδέποτε

ἀπέλιπε τὸν θεάνθρωπον Σωτῆρα, ἀλλὰ τὸν παρηκολούθησε μέχρι καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς οὐρανόθεν καθέδρας καὶ Θεάνθρωπος παραμένει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Αὐτὸ εἶναι ἡ πίστις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ ἀντίθετον ἀποτελεῖ τὴν καταδικασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Γ' Οἰκουμένης Συνόδου αἵρεσιν τοῦ «Μονοφυσιτισμοῦ», εἰς τὴν ὁποίαν πολλὰκις ὑποπίπτουν ἐξ ἀγνοίας οἱ ὀρθόδοξοι, μὴ παραδεχόμενοι τὴν διαιώνισιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ θεανθρώπου Κυρίου. 2) Εἰς τὴν περίπτωσιν, τοῦ ἀναφέρετε, νομίζομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς 12 δὲν σκοπεῖ τὴν ἀριθμητικὴν ἀκριβείαν, ἀλλὰ τίθεται ἐνδεικτικῶς ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, ὡς ἡ καθιερωμένη ὀνομασία τοῦ ὅλου ἀποστολικοῦ ὀμίλου. Τὸ ἀκριβέστερον βεβαίως θὰ ἦτο νὰ ἐλέγτο «τῶν ἑνδεκα...». Ἀλλὰ δὲν φρονοῦμεν, ὅτι εἶναι καὶ ἄτοπον ὅπως λέγεται σήμερον. Ὅσον ἀφορᾷ ὁμως τὴν ἑορτὴν τῆς 30ῆς Ἰουνίου βεβαίως αὕτη ἀφορᾷ κατ' ἀρχὴν μόνον τοὺς Δώδεκα, ὅπως γνωρίζετε ὁμως τόσον εἰς τὴν εἰκονογραφίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν ὕμνογραφίαν συμπεριλαμβάνεται μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὅστις μάλιστα καὶ συναριθμοῦμενος εἰς τὴν εἰκονογραφίαν μετὰ τῶν δώδεκα καταλαμβάνει ἐξάπαντος κάποιον ἄλλου τὴν θέσιν, διότι καὶ πάλιν οἱ εἰκονογράφοι ζωγραφίζουν 12 καὶ ὄχι 13 πρόσωπα, ἐκ προφανοῦς ὑπαιτιότητος τοῦ πρώτου φιλοτεχνήσαντος τὴν τοιαύτην εἰκόνα, ὅστις ἢ ἐλησμόνησεν ἢ ἤγησεν, ὅτι τὴν θέσιν τοῦ Ἰούδα κατέλαβεν ὁ Ματθίας καὶ ὄχι ὁ Παῦλος. 3) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν «Ἐκκλησίαν» οἷς πληροφροῦμεν: Πρῶτον, ὅτι τίποτε ἐξ ὅσον νομίζετε δὲν τῆς προσφέρεται δωρεάν, διότι καὶ ὁ χάρις ἀγοράζεται ἀπὸ τοῦ ἐμπόριον καὶ τὸ τεχνικὸν προσωπικὸν μαζί μὲ τὰ ἐξοδα κινήσεως τοῦ τυπογραφείου πρέπει νὰ πληρωθοῦν. Καὶ δεύτερον, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκδίδεται ἂν δὲν ἐλαμβάνετο τὸ μέτρον αὐτὸ, ἀπὸ τοὺς πόρους τοῦ ὁποίου τώρα ἐκδίδεται καὶ «Ὁ Ἐφημέριος», τὸν ὁποῖον ἐλησμόνησατε, φαίνεται, ὅτι λαμβάνετε μαζί μὲ τὴν «Ἐκκλησίαν» καὶ μάλιστα διαρκῶς ἀδωάνομενον. Ἡ ὑπερ τῶν περιοδικῶν τούτων τῆς Ἐκκλησίας συνεισφορά τοῦ Ἱ. Κλήρον ἀποτελεῖ ἐνεργὸν τιμητικὴν τοῦτον συμμετοχὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανος. — **Αἶδσο. Οἶκον.** Ἰω. Γεωργιάδην, Ἀνήλιον Μετσόβου: Εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς θερμοὺς καὶ ἐνθαρρυντικοὺς σας λόγους. Ἀπαντῶμεν εὐχαρίστως: 1) Ἡ συγρῆ μετὰληψις τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ἀνάγκη εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην προᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνιστάται ὑπ' αὐτῆς, καὶ διὰ καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν θ. Διευτογίαν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας τῆς ὁποίας ἐκφωνεῖται τὸ «... Προσελθετε». Τὸ ζήτημα τῆς συνήσεως, ἢ ὁποία εἶναι δυνατόν ν' ἀπαμβλύνη τὴν εὐλάβειαν τῆς προσελεύσεως, εἶναι ἄξιον μελέτης καὶ προσοχῆς, ἐξαρτᾶται δὲ ἀπὸ τὸν ἀνάλογον χειρισμὸν τοῦ ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων Πνευματικῶν. 2) Διὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν ἐν τῇ θ. λατρείᾳ δέσεων καὶ ἐκφωνήσεων, ἔχετε ἀπόλυτον δίκαιον. Βεβαίως πρέπει ν' ἀπαγγέλλωνται εὐκρινῶς καὶ κατὰ τὴν ἐννοίαν τῶν. 3) Λαμβάνετε τώρα τακτικὰ «Τὸ Χαρ. Σπίτι»; — **Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Χαρίσιον Ἀσιμόπουλον**, Βελβενδόν: Τὸ «εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν...» λέγεται πρὸ τῆς μετὰληψως μετὰ τοῦ «μεταδιδότα μοι...». Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπικλήσιν τῆς Ἀγ. Τριάδος κατὰ τὴν ἐκ τοῦ ἁγίου Ποτηρίου μετὰληψιν, αἱ γνώμαι ἔχουν διχασθῆ. Ἀκολουθήσατε τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἀρχιερέως σας. Ἡ τριτὴ ἐκ τοῦ «κοινοῦ ποιηρίου» μετὰδοσις εἰς τοὺς νημφενομένους ἔχει ἀσφαλῶστερ καταγωγή τῆς ἐκ τῆς τριτῆς ἐκ τοῦ ἁγίου Ποτηρίου μετὰδοσεως, ἥτις ἐγίνετο παλαιότερον καὶ διὰ τοὺς λαϊκοὺς, ὅπως σήμερον γίνεται μὲ τοὺς κληρικοὺς. Ἡ γνώμη σας περὶ δημοσιεύσεως ἐν τῷ «Ἐφημερίῳ» τῶν διαφορῶν πρὸς τὰς ξένας Ἐκκλησίας εἶναι ἀξία προσοχῆς καὶ μελέτης καὶ οἷς εὐχαριστοῦμεν δι' αὐτὴν. — **Αἶδσο. Ξεν. Δη-**

μητρακόπουλον, Ἀσπρόγεια Φαρσάλων: Οὐδεμία ἀπαγόρευσις ὑπάρχει διὰ τὴν τέλει μνημοσύνων κατὰ τὰς καθημερινάς, καθ' ἃς τελεῖται καὶ ἡ θ. Λειτουργία. Ἡ ἀπαγόρευσις ἰσχύει μόνον διὰ τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν τῆς Τυρινῆς καὶ δι' ὅλας τὰς καθημερινὰς τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς πλὴν τοῦ Σαββάτου. Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ ποίαν «τάξιν τῶν ὑφωμάτων» γράφετε καὶ τί σημαίνει «ὑφώνεται ὁ ἐορταζόμενος ἄγιος!» Ἐξηγηθῆτε.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμώτατοι ἀγαγῶσταί μας, οἱ ἀποστέλλοντες χρήματα μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγήν, ν' ἀναγράφουν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον αὐτῆς (ὄπισθεν τοῦ «ἀποκόμματος») τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς.

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΟΙ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΝΕΟΛΑΙΑ

Ὅμας μαθητριῶν τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου Θηλέων Φλωρίνης μὲ τὸν Κατηχητὴν τῶν αἰδ. Ἀθ. Ρούκαλην.

Παρακολουθεῖτε κάθε Πέμπτην βράδυ, ὥραν 9.5'—9.15' μ.μ. τὰς ὁμιλίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀπὸ τὸν Κεντρικὸν Ραδιοφωνικὸν Σταθμὸν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων (Ἀθηνῶν).

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὸν Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον
Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰασηίου 1, Ἀθήνας (τηλέφ. 72.112).
Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Τιμολ. Ρούτσης, Ἰω. Ἀποστόλου 4.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ - ΙΑΣΙΟΥ Ι, ΑΘΗΝΑΙ